VĂN HÓA

CƠ QUAN CỦA BỘ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH

NĂM THỨ 69

THỨ SÁU

6.11.2026 (28.9 Bính Ngọ)

Số 133 (4424)

www.baovanhoa.vn

Email: baovanhoa@fpt.vn

TỔNG BÍ THƯ, CHỦ TỊCH NƯỚC TÔ LÂM:

Mở rộng cánh cửa các thiết chế văn hóa, đưa hoạt động văn hóa đến gần dân hơn [2]

TRỞ LẠI HIỆN TRƯỜNG KHAI QUẬT THUYỀN CỔ Ở BẮC NINH:

Sững sờ khi hiện vật quý hiếm bị "bỏ quên" giữa hồ nước [8]

Hiện trường khai quật khảo cổ thuyền cổ Bắc Ninh bây giờ là hồ nước sâu, xung quanh toàn cây cỏ dại *(ảnh lớn)*; lộ diện thuyền cổ sau khi được khai quật khẩn cấp *(ảnh nhỏ)* **Ảnh: L.SƠN**

VĂN HÓA & **SUY NGẪM**

Tiếp tục khơi thông mạch nguồn văn hóa

● **PGS.TS NGUYỄN HỒNG VINH**

Chỉ còn hơn tháng nữa, cuốn lịch 2026 khép lại. Cả nước đang dồn sức tăng tốc sản xuất để đạt mục tiêu tăng trưởng 2 con số, biểu tượng ý chí và hành động của toàn Đảng, toàn dân cắm mốc lịch sử trong năm đầu bước vào kỷ nguyên vươn mình của dân tộc ta. Cùng với thành tựu trên nhiều lĩnh vực, chúng ta đã và đang khơi thông mạch nguồn văn hóa, tạo ra sức mạnh nội sinh, nguồn động lực quan trọng thúc đẩy cuộc tăng tốc về kinh tế - xã hội.

(Xem tiếp trang 2)

Việt Nam có thêm hai Di sản tư liệu khu vực châu Á - Thái Bình Dương [11]

XUNG QUANH DỰ ÁN TU BỔ DI TÍCH KIẾN TRÚC NGHỆ THUẬT QUỐC GIA ĐẶC BIỆT THÁP CHĂM DƯƠNG LONG BỊ CHẬM TIẾN ĐỘ:

Không đánh đổi giá trị di sản để lấy tiến độ thi công [5]

Tháo gỡ điểm nghẽn, tạo đột phá về nguồn lực phát triển du lịch [6]

TỔNG BÍ THƯ, CHỦ TỊCH NƯỚC TÔ LÂM:

Mở rộng cánh cửa các thiết chế văn hóa, đưa hoạt động văn hóa đến gần dân hơn

Sáng qua 5.11, tại ấp Đa Lộc, xã Châu Thành (Vĩnh Long), Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm dự Ngày hội đại đoàn kết toàn dân tộc (18.11) và Ngày Văn hóa Việt Nam năm 2026 (24.11).

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm tặng quà các cá nhân tiêu biểu xã Châu Thành Ảnh: TTXVN

Phát biểu tại Ngày hội, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm nhấn mạnh, cách đây tròn 80 năm, tại Hội nghị Văn hóa toàn quốc lần thứ nhất, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định: "Văn hóa phải soi đường cho quốc dân đi". Lời dạy của Người đặt ra trách nhiệm lâu dài: Lấy những giá trị tốt đẹp của dân tộc để bồi dưỡng con người, định hướng lối sống, cách ứng xử và con đường đi tới của đất nước. Trong những giá trị văn hóa, tinh thần, đoàn kết luôn giữ một vị trí đặc biệt. Đoàn kết giúp dân tộc ta vượt qua thử thách; văn hóa nuôi dưỡng lòng yêu nước, nghĩa tình và ý thức trách nhiệm để sự đoàn kết ấy ngày càng bền vững.

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước nêu rõ, việc gắn Ngày Văn hóa Việt Nam với Ngày hội Đại đoàn kết toàn dân tộc mang một ý nghĩa sâu sắc. Đó là dịp để mỗi người hiểu thêm về cội nguồn, trân trọng di sản của dân tộc mình, hiểu và quý hơn văn hóa của đồng bào mình, cùng vun đắp những giá trị chung của di sản văn hóa dân tộc Việt Nam trong từng gia đình, từng cộng đồng dân cư, từng cá nhân. Ngày hội văn hóa đại đoàn kết tại các khu dân cư cũng là nhịp cầu gắn kết cộng đồng, giúp thế hệ trẻ trân trọng cội nguồn, bồi đắp lòng yêu quê hương, đất nước, niềm tự hào dân tộc, ý chí tự lực, tự cường.

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước trân trọng ghi nhận những đóng góp của nhân dân ấp Đa Lộc, xã Châu Thành; của các vị chức sắc, chức việc, chư tăng, người có uy tín và những người đang âm thầm gìn giữ di sản, chăm lo việc chung. Mỗi người truyền dạy chữ Khmer, mỗi nghệ nhân dìu dắt lớp trẻ, mỗi gia đình giúp đỡ hàng xóm, mỗi cán bộ tận tụy với dân đều đang góp phần làm cho văn hóa có sức sống, cho tình đoàn kết có nền tảng bền chắc. Để Ngày hội tạo được sức lan tỏa lâu dài, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước đề nghị cấp ủy, chính quyền, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam tỉnh Vĩnh Long cùng các tổ chức thành viên và nhân dân vun đắp sự gắn bó giữa các cộng đồng, xây dựng niềm tự hào và trách nhiệm chung đối với quê hương sau hợp nhất. Các hoạt động giao lưu văn hóa, kết nghĩa cộng đồng, giáo dục truyền thống cần tạo cơ hội để bà con các địa bàn gặp gỡ, hiểu biết và giúp đỡ nhau nhiều hơn. Mỗi dân tộc được gìn giữ bản sắc, mỗi người được lắng nghe và có cơ hội đóng góp cho việc chung. Sự đa dạng văn hóa của Vĩnh Long cần được phát huy thành nguồn lực gắn kết, để người dân ở bất cứ địa bàn nào cũng cảm nhận rõ mình là một phần của quê hương chung và có trách nhiệm cùng xây dựng quê hương.

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước đề nghị, chăm lo bảo tồn và trao truyền di sản, trước hết bằng việc chăm lo những người đang nắm giữ, thực hành di sản; cần rà soát những loại hình nghệ thuật, nghề truyền thống, tri thức dân gian có nguy cơ mai một để có biện pháp gìn giữ phù hợp. Quan tâm hỗ trợ nghệ nhân truyền dạy, tạo điều kiện cho thanh thiếu niên học và thực hành; kết nối gia đình, nhà trường, cơ sở văn hóa và cộng đồng trong giáo dục di sản. Đối với văn hóa Khmer cần tiếp tục quan tâm tiếng nói, chữ viết, nghệ thuật trình diễn, nghề thủ công và các không gian sinh hoạt truyền thống; phải tạo điều kiện để thế hệ trẻ hiểu được giá trị của di sản, có khả năng tiếp nhận và có niềm say mê tiếp nối.

Xây dựng văn hóa từ nếp sống và cách ứng xử hằng ngày trong mỗi gia đình, mỗi cộng đồng, gia đình phải là nơi nuôi dưỡng lòng nhân ái, sự trung thực, lòng biết ơn và trách nhiệm. Xóm ấp, phum sóc phải là nơi mọi người biết tôn trọng, nhường nhịn, giúp đỡ nhau; có bất đồng thì cùng trao đổi, hòa giải trên cơ sở tình nghĩa và pháp luật. Văn hóa ứng xử cũng phải được thể hiện trên không gian mạng. Mỗi người cần có trách nhiệm với lời nói, thông tin mình chia sẻ; không xúc phạm, kỳ thị, gây tổn thương hay chia rẽ cộng đồng. Cán bộ, đảng viên phải nêu gương từ thái độ tiếp dân, cách giải quyết công việc đến việc giữ lời hứa với dân.

Tạo điều kiện để mọi người dân được tham gia, sáng tạo và thụ hưởng văn hóa, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước yêu cầu cần quan tâm hơn đến trẻ em, người cao tuổi, người khuyết tật, các gia đình khó khăn và bà con ở địa bàn xa trung tâm. Ngày Văn hóa Việt Nam là dịp để mở rộng cánh cửa các thiết chế văn hóa, đưa hoạt động văn hóa đến gần dân hơn. Mỗi địa phương cần lựa chọn cách làm phù hợp với điều kiện của mình, huy động sự tham gia tự nguyện của cộng đồng...

Nhân dịp này, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm đã trao tặng quà cho tập thể và đại diện các gia đình tiêu biểu; Tỉnh ủy, HĐND, UBND, Ủy ban MTTQ tỉnh Vĩnh Long trao tặng 15 căn nhà Đại đoàn kết năm 2026 cho các gia đình khó khăn xã Châu Thành. Tiếp đó, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm và Đoàn công tác đã dự Lễ khởi công xây dựng Nhà Văn hóa ấp Bàu Sơn, xã Châu Thành... **P.V (tổng hợp)**

Tiếp tục... *(Tiếp theo trang 1)*

Trong bối cảnh đó, dư luận trong nước quan tâm và hoan nghênh sự chuyển biến lớn trong lĩnh vực thể dục, thể thao với bước phát triển bứt phá ở cả thành thị và nông thôn, ở đồng bằng cũng như vùng cao, vùng sâu, vùng xa. Một trong những biểu hiện khiến tôi và nhiều người ngỡ ngàng là Giải bóng đá nữ các dân tộc thiểu số diễn ra sôi nổi, hấp dẫn - một hoạt động cần sự tổ chức và tập luyện khá công phu. Ngày nối ngày, có thêm nhiều gia đình mà cả ông bà, cha mẹ, con cháu mỗi sớm đều ra sân. Già thì đồng diễn thể dục, trẻ thì hăng hái tham gia tennis, cầu lông, bóng chuyền, bóng đá... Đây là đòi hỏi tự thân của mỗi cá nhân, mỗi cộng đồng khi thấm sâu ý thức sức khỏe là hàng đầu, là tài sản quốc gia có vai trò cực kỳ quan trọng trong việc góp sức xây dựng làng xã, phường xóm trở nên giàu mạnh, văn minh. Đây là một bước tiến đáng ghi nhận trong sự chuyển biến về nhận thức của các cấp ủy đảng và chính quyền các cấp khi đã thấm sâu mối quan hệ biện chứng giữa kinh tế và văn hóa; trong kinh tế có văn hóa, trong văn hóa có kinh tế. Mới đây Nghị quyết Bộ Chính trị lại khẳng định rõ hơn vị trí to lớn của văn hóa phải ngang tầm *với chính trị, kinh tế, xã hội (trước đây Nghị quyết 33 ghi rằng "đặt văn hóa* ngang hàng *với chính trị, kinh tế, xã hội"). Quan điểm sâu sắc đó, một khi thấm vào nhận thức của toàn dân, chúng ta vui mừng khi thấy nhiều lĩnh vực trong ngành văn hóa, đã và đang có bước chuyển theo hướng tích cực, hiệu quả và thực chất. Điều dễ nhận thấy, ở những nơi vừa phát triển kinh tế, vừa chăm lo phát triển văn hóa càng làm tăng lên sự gắn kết giữa cá nhân - gia đình - cộng đồng - xã hội – một nhân tố quan trọng tạo ra chất mới trong lao động, học tập, chiến đấu…*

Tôi bỗng nhớ lại, sau ngày Bác Hồ đọc Lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến *(19.12.1946), có nhà báo ngoại quốc phỏng vấn Chủ tịch Hồ Chí Minh: Thưa Ngài, trong Lời kêu gọi, Ngài đã thừa nhận ở Việt Nam vũ khí còn thô sơ, cuốc thuổng gậy gộc cũng được sử dụng để đánh thực dân Pháp, thì mục đích bảo vệ bằng được nền độc lập, có ảo tưởng không? Bác Hồ cười và nói rằng, tình hình hiện tại đúng là như vậy, nhưng dân tộc tôi vững tin rằng "Nay tuy châu chấu đá voi/Nhưng mai voi sẽ bị lòi ruột ra". Mang ý chí và niềm tin có cơ sở khoa học và thực tiễn ấy, chỉ qua 9 năm, Việt Nam đã đánh bại thực dân Pháp ở Điện Biên Phủ. Qua 21 năm ròng rã chiến đấu, ta đã thắng Mỹ, non sông liền dải. Thực tiễn hào hùng đó đã tạo nên sức mạnh vô song của văn hóa Việt Nam, trở thành một điểm tựa bền vững để dân tộc ta tiếp nối nhau dựng nước và giữ nước. Trong cuốn sách hàng trăm trang của đại tướng Mác-na-ma-ra - người trực tiếp chỉ đạo cuộc chiến tranh ở Việt Nam, ông ta tự lý giải nguyên nhân vì sao nước Mỹ với binh hùng tướng mạnh gấp bội lần nhưng đã thất bại? Theo ông - đó là người Mỹ đã không hiểu hết sức mạnh truyền thống của văn hóa Việt Nam! Trả lời nhà báo Mỹ về chủ đề trên, Đại tướng Võ Nguyên Giáp nói một câu ngắn gọn: Đây là thắng lợi của phương châm chiến tranh toàn dân, toàn diện, trường kỳ, cả dân tộc Việt Nam đã sát cánh bên nhau, đồng cam cộng khổ vượt lên mưa bom bão đạn, quyết chí giành được độc lập, tự do và đã thắng lợi!*

Từ đây ta càng thấm hiểu rằng, truyền thống văn hóa ấy được tạo dựng từ những con người Việt Nam dạt dào lòng yêu nước, ngời sáng ý chí tự lực tự cường, trong gian nan càng đoàn kết sẻ chia gian khó; trong ngoại giao mang ý thức hòa hiếu, gác lại quá khứ, hướng tới tương lai. Và hôm nay, chúng ta đang nối tiếp mạch nguồn quý báu đó, đồng thời sáng tạo, bổ sung và hoàn thiện bằng thể chế, cơ chế, chính sách thiết thực, làm cho mạch nguồn ấy thành dòng thác cách mạng của cả dân tộc đi tới mục tiêu đất nước cường thịnh, toàn dân phồn vinh, hạnh phúc.

Như vậy, mọi sức mạnh của cách mạng Việt Nam đều do con người Việt Nam nhận thức được quy luật vận động của thời cuộc, mà từ năm 1930 trở lại đây, sức mạnh ấy được nhân lên nhờ sự lãnh đạo sáng suốt của Đảng và Bác Hồ. Chúng ta càng hiểu vì sao khi toàn dân bước vào cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp chưa đầy năm (ngày 24.11.1947), Bác Hồ đã mở Hội nghị toàn quốc về Văn hóa, coi đó là "sức mạnh mềm" hỗ trợ cuộc kháng chiến kiến quốc đi tới thành công. Chính từ ý nghĩa sâu xa đó, Bộ Chính trị Đảng ta đã lấy ngày 24.11 hằng năm là Ngày Văn hóa Việt Nam.

Với tư duy biện chứng, chúng ta không hề ảo tưởng cho rằng từ nay đến kỷ niệm 100 năm thành lập Đảng không dễ gì đạt được toàn diện các mục tiêu về văn hóa trong năm 2030. Phương châm là tiến hành vững chắc, ý chí phải biến thành giải pháp cụ thể, thiết thực trong những lĩnh vực tạo nên sức mạnh "dời non lấp biển" chỉ khi huy động được sức mạnh trí thuệ và hành động của từng cá nhân "vào cuộc". Viết đến đây, tôi xin phép được trích một trong nhiều lời dạy của Đức Phật khuyên con người phải tĩnh tâm cân nhắc và hành động theo "bốn nhân tố văn hóa" để làm nên sức mạnh cộng đồng. Đó là "nhân quả bất khả cải"*, nghĩa là gieo gì gặt nấy, không làm thì không bao giờ có "quả ngọt"! Hai là* "trí tuệ bất khả tứ"*, nghĩa là trí tuệ có được là do tự thân miệt mài học hỏi, không ai làm thay. Ba là,* "chân pháp bất khả thuyết"*, nghĩa là phải coi trọng hành động hợp với cuộc sống, chứ không được giáo điều, sách vở. Bốn là* "vô duyên bất năng độ"*, nghĩa là sự cứu rỗi hay chuyển hóa phải hội đủ nhân duyên: Lòng thành kính, sự cởi mở và ý thức tự nguyện tiếp nhận cái hay, cái thiện…*

Phải chăng đó cũng là những đòi hỏi căn cốt với những người đang gánh trọng trách khơi tiếp mạch nguồn văn hóa hôm nay?! ■

24-11 NGÀY VĂN HÓA VIỆT NAM

Người dân phải thực sự là chủ thể sáng tạo, trao truyền và thụ hưởng văn hóa

● **HÀ AN - ĐÌNH TOÁN - XUÂN TRƯỜNG; ảnh: TR.HUẤN**

Lần đầu tiên được tổ chức trên phạm vi toàn quốc, Ngày Văn hóa Việt Nam 24.11.2026 không chỉ là dịp kỷ niệm 80 năm Hội nghị Văn hóa toàn quốc lần thứ nhất, mà còn mở ra không gian để người dân trực tiếp tham gia, thực hành và thụ hưởng các giá trị văn hóa. Với hơn 400 hoạt động, chuỗi sự kiện hướng tới đưa văn hóa hiện diện sâu rộng hơn trong đời sống cộng đồng…

Sáng qua 5.11, Bộ VHTTDL tổ chức họp báo thông tin về các hoạt động hưởng ứng Ngày Văn hóa Việt Nam năm 2026 và công tác chuẩn bị Lễ kỷ niệm 80 năm Hội nghị Văn hóa toàn quốc lần thứ nhất. Ủy viên dự khuyết BCH Trung ương Đảng, Thứ trưởng Bộ VHTTDL Nguyễn Huy Dũng; Phó trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương Bùi Hoài Sơn và Phó Chủ tịch UBND TP Hà Nội Vũ Thu Hà chủ trì họp báo. Họp báo có sự tham gia của khoảng 1.100 đại biểu tại các điểm cầu Trung ương và địa phương.

Quang cảnh họp báo

Kiến tạo không gian văn hóa cho cộng đồng

Theo Cục trưởng Cục Báo chí Lê Quang Tự Do, Ngày Văn hóa Việt Nam 24.11.2026 lần đầu tiên được tổ chức trên phạm vi toàn quốc, gắn với Ngày hội Đại đoàn kết toàn dân tộc và kỷ niệm 80 năm Hội nghị Văn hóa toàn quốc lần thứ nhất (24.11.1946 - 24.11.2026). Đây là hoạt động có ý nghĩa quan trọng nhằm cụ thể hóa Nghị quyết số 80 của Bộ Chính trị về phát triển văn hóa Việt Nam, khẳng định vai trò của văn hóa trong đời sống xã hội, đồng thời tạo điều kiện để nhân dân trực tiếp tham gia, sáng tạo và thụ hưởng các hoạt động văn hóa.

Không chỉ dừng lại ở những chương trình biểu diễn, triển lãm hay lễ hội, Ngày Văn hóa Việt Nam được định hướng trở thành dịp để các giá trị văn hóa được kết nối với đời sống thường nhật, phát huy vai trò chủ thể của cộng đồng trong bảo tồn và phát triển văn hóa. Theo ông Lê Quang Tự Do, ngay từ tháng 10.2026, các Bộ, ngành, địa phương đã chủ động xây dựng kế hoạch, tổ chức nhiều hoạt động văn hóa, nghệ thuật, thể thao, du lịch nhằm giới thiệu di sản và bản sắc văn hóa các vùng miền. Tính đến ngày 5.11, có 406 hoạt động, sự kiện được chuẩn bị để giới thiệu tới công chúng trên cả nước, gồm 282 sự kiện văn hóa, nghệ thuật, 36 sự kiện thể dục, thể thao và 85 hoạt động trưng bày, triển lãm.

Tại Hà Nội, các hoạt động hưởng ứng diễn ra từ ngày 21-24.11 quanh hồ Hoàn Kiếm, với diễu hành di sản, biểu diễn nghệ thuật và các không gian trải nghiệm văn hóa. Điểm nhấn là chương trình nghệ thuật đặc biệt tối 24.11 tại Sân vận động quốc gia Mỹ Đình, dự kiến phục vụ khoảng 50.000 khán giả, truyền hình trực tiếp trên VTV1 và kết hợp trình diễn pháo hoa. Tại Huế, chuỗi hoạt động từ ngày 22-24.11 giới thiệu nghệ thuật, di sản và các trải nghiệm áo dài, Ca Huế, Bài chòi, nghề thủ công, ẩm thực; đáng chú ý có triển lãm thơ vua Thiệu Trị qua công nghệ số. Ở phía Bắc, Thái Nguyên tổ chức Ngày hội văn hóa các dân tộc; Bắc Ninh giới thiệu các làng Quan họ gốc và chương trình hát Quan họ trên thuyền; Quảng Ninh quảng bá di sản Yên Tử. Cao Bằng, Lạng Sơn cũng tổ chức các chương trình nghệ thuật, trình diễn di sản và giới thiệu nghề thủ công truyền thống.

Tại miền Trung, Đà Nẵng dự kiến trình diễn ánh sáng 3D Mapping trên sông Hàn. Ninh Bình tổ chức triển lãm ảnh Di sản văn hóa Việt Nam tại Cố đô Hoa Lư, kết hợp trình diễn, thực hành di sản phi vật thể và giáo dục di sản. Không gian văn hóa Tây Nguyên được giới thiệu qua các hoạt động cồng chiêng, lễ hội đường phố, trình diễn nghề truyền thống tại Quảng Ngãi và Gia Lai. Khánh Hòa tổ chức chương trình nghệ thuật "Thanh âm quê hương", trải nghiệm văn hóa Chăm tại các di tích và mở cửa miễn phí một số điểm tham quan. Ở phía Nam, An Giang phối hợp đăng cai Ngày hội Văn hóa Việt Nam lần thứ nhất; Đồng Tháp tổ chức chương trình nghệ thuật kết hợp trải nghiệm nghề truyền thống, ẩm thực và văn hóa đọc. Cần Thơ giới thiệu chương trình "Tiếng hò Sông Hậu", gắn với các lễ hội văn hóa địa phương; Vĩnh Long tổ chức Tuần lễ Văn hóa, Thể thao và Du lịch với không gian ẩm thực Nam Bộ, đua ghe Ngo và đêm lễ hội tại Ao Bà Om. Tây Ninh và Đắk Lắk cũng triển khai các hoạt động nghệ thuật cộng đồng, triển lãm, thể thao dân tộc, trò chơi dân gian và giới thiệu sản phẩm văn hóa đặc trưng.

Thứ trưởng Nguyễn Huy Dũng; Phó trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương Bùi Hoài Sơn và Phó Chủ tịch UBND TP Hà Nội Vũ Thu Hà chủ trì họp báo

Theo kế hoạch, Lễ kỷ niệm 80 năm Hội nghị Văn hóa toàn quốc lần thứ nhất sẽ diễn ra lúc 9h ngày 24.11 tại Nhà hát Hồ Gươm (Hà Nội), được truyền hình trực tiếp trên VTV1 và phát sóng trực tiếp trên VOV1.

Để người dân được thụ hưởng các giá trị văn hóa

Trong chuỗi hoạt động hưởng ứng Ngày Văn hóa Việt Nam, lĩnh vực di sản được xác định là một nội dung quan trọng, với định hướng không chỉ giới thiệu, trưng bày mà còn tạo điều kiện để người dân trực tiếp tiếp cận, thực hành và trải nghiệm các giá trị di sản.

Phó Cục trưởng Cục Di sản văn hóa Phạm Định Phong cho biết, Cục đã có văn bản gửi hệ thống bảo tàng, ban quản lý di tích, trung tâm bảo tồn di tích, các Sở VHTTDL, Sở VHTT các tỉnh, thành phố về việc định hướng tổ chức các hoạt động chào mừng Ngày Văn hóa Việt Nam năm 2026. Theo đó, các đơn vị được đề nghị nghiên cứu kế hoạch tổ chức thực hành, trình diễn di sản văn hóa phi vật thể đã được kiểm kê, ghi danh; đồng thời tổ chức các hoạt động giới thiệu, liên hoan, trưng bày, hội nghị, hội thảo và tuyên truyền nhằm bảo tồn, phát huy giá trị di sản, di tích. Thời gian tới, Cục Di sản văn hóa sẽ tiếp tục làm việc với các địa phương để định hướng nội dung tổ chức phù hợp với điều kiện thực tế.

Tại Ninh Bình, không gian di sản ở Khu di tích quốc gia đặc biệt Cố đô Hoa Lư là một trong những hoạt động đáng chú ý, với triển lãm ảnh Di sản văn hóa Việt Nam, các chương trình trình diễn, thực hành di sản phi vật thể và giáo dục di sản. Hoạt động tọa đàm về quản lý cổ vật, đào tạo nhân lực giám định cổ vật tại Bảo tàng Ninh Bình cũng góp phần đặt ra những vấn đề thiết thực trong công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản. Ở lĩnh vực điện ảnh, Tuần phim chào mừng Liên hoan phim quốc tế Hà Nội lần thứ VIII và Ngày Văn hóa Việt Nam diễn ra từ ngày 18-24.11. Lễ khai mạc dự kiến tổ chức tối 21.11 tại Trung tâm Chiếu phim Quốc gia (Hà Nội). Các suất chiếu phim miễn phí tại rạp tập trung trong ba ngày 22-24.11. Đặc biệt, hoạt động chiếu phim lưu động sẽ đưa các tác phẩm điện ảnh đến với đồng bào vùng sâu, vùng xa, biên giới, hải đảo và những địa bàn chưa có rạp chiếu phim. Đây là cách đưa tác phẩm điện ảnh đến gần hơn với công chúng, mở rộng cơ hội tiếp cận và thụ hưởng văn hóa cho người dân ở những khu vực còn hạn chế về điều kiện hưởng thụ nghệ thuật.

Theo bà Vi Thanh Hoài, Phó Cục trưởng Cục Văn hóa Thông tin cơ sở và Gia đình, các chương trình được triển khai rộng khắp từ Trung ương đến địa phương, trong đó chú trọng cấp cơ sở, hướng tới nhiều nhóm đối tượng như trẻ em, thanh thiếu niên, người cao tuổi và các gia đình. Hệ thống nhà hát trên cả nước cũng tổ chức các sự kiện, chương trình nghệ thuật phục vụ nhân dân. Một trong những yêu cầu đặt ra đối với chuỗi hoạt động hưởng ứng Ngày Văn hóa Việt Nam là tránh tổ chức dàn trải, trùng lặp hoặc đồng nhất về hình thức. Theo bà Vi Thanh Hoài, với số lượng sự kiện lớn, các địa phương sẽ căn cứ vào đặc điểm văn hóa vùng miền để lựa chọn những giá trị đặc trưng, đưa vào chương trình chào mừng. Qua đó, hoạt động không chỉ tạo không khí sôi nổi trên phạm vi toàn quốc mà còn phản ánh được sự phong phú, đa dạng của văn hóa các dân tộc Việt Nam. Định hướng này được thể hiện qua nhiều chương trình được xây dựng gắn với di sản, phong tục, nghệ thuật truyền thống và sinh hoạt văn hóa đặc trưng của từng địa phương.

Với sự tham gia của các Bộ, ngành, địa phương và nhiều thiết chế văn hóa, chuỗi hoạt động hưởng ứng Ngày Văn hóa Việt Nam 24.11 được kỳ vọng tạo nên một không gian văn hóa rộng mở, đa dạng và gần gũi với công chúng. Điều quan trọng không chỉ nằm ở số lượng sự kiện hay quy mô tổ chức, mà còn ở khả năng duy trì sức sống của các hoạt động sau ngày kỷ niệm, để di sản không chỉ hiện diện trong những dịp lễ hội, nghệ thuật không chỉ giới hạn trên sân khấu và người dân thực sự trở thành chủ thể sáng tạo, gìn giữ, trao truyền và thụ hưởng văn hóa. ■

Làm gì để "sống được bằng văn hóa"?

● BÍCH HỒNG

Văn hóa không chỉ dừng lại ở bề nổi mà thấm sâu vào mọi quan hệ xã hội, chi phối nhân cách và lối sống của cộng đồng. Trong bối cảnh hội nhập và sự phát triển vượt bậc của công nghệ hiện đại như AI, việc xây dựng và cụ thể hóa hệ giá trị quốc gia, hệ giá trị văn hóa và chuẩn mực con người Việt Nam chính là nền tảng vững chắc để giữ gìn bản sắc và thúc đẩy sự phát triển bền vững của dân tộc.

Đây là nội dung trọng tâm của tọa đàm "Hệ giá trị văn hóa và con người Việt Nam" vừa diễn ra tại Hà Nội do Thư viện KHXH, Viện Thông tin KHXH (Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam) tổ chức, nhằm hưởng ứng Ngày Văn hóa Việt Nam 24.11.

Tọa đàm "Hệ giá trị văn hóa và con người Việt Nam" được tổ chức là dịp để các nhà khoa học, cán bộ nghiên cứu và sinh viên trao đổi về cách nhận diện, gìn giữ và phát huy các giá trị đó trong bối cảnh hiện nay. Tại tọa đàm, câu hỏi của sinh viên tập trung những vấn đề đang được thanh niên quan tâm hiện nay như trong quá trình hiện đại hóa và hội nhập quốc tế, đâu là những giá trị văn hóa Việt Nam cần được ưu tiên bảo tồn nhất? Những giá trị văn hóa truyền thống nào cần được giữ nguyên và những giá trị nào có thể thay đổi? Khi một giá trị văn hóa không còn phù hợp với đời sống hiện đại, việc thay đổi giá trị đó có phải là làm mất bản sắc văn hóa hay là một cách để văn hóa tiếp tục tồn tại? Những khó khăn lớn nhất trong việc bảo tồn và quảng bá văn hóa Việt Nam ra thế giới…

Bạn đọc tham quan trưng bày chuyên đề "Hệ giá trị văn hóa và con người Việt Nam" Ảnh: DUY PHÚ

Đề cập đến mối quan tâm của sinh viên tại tọa đàm, GS.TS Hồ Sĩ Quý, nguyên Viện trưởng Viện Thông tin KHXH cho rằng, trước hết cần tìm hiểu về bản chất của văn hóa. "Văn hóa là tổng hòa các giá trị và phương thức hành động do con người sáng tạo ra. Thế giới khách quan vốn không phân định cao, thấp, to, nhỏ hay đẹp, xấu; chính lăng kính và các mối quan hệ xã hội của con người đã định hình nên các giá trị ấy. Do đó, mọi biểu hiện văn hóa hay kém văn hóa đều xuất phát từ con người và hành vi của chính con người tạo nên và việc "chữa văn hóa" thực chất phải bắt đầu từ việc "chữa con người", điều chỉnh nếp sống, đạo đức và hành vi ứng xử từ gốc rễ", ông Hồ Sĩ Quý nhấn mạnh.

Cũng theo nguyên Viện trưởng Viện Thông tin KHXH, phát huy giá trị văn hóa Việt Nam trước hết phải bắt đầu từ hành động cụ thể của từng cá nhân: Thấy điều gì có ích cho xã hội, thấy điều gì tốt đẹp thì cố gắng thực hiện. Văn hóa luôn có logic vận động tự nhiên; những giá trị nhân văn tốt đẹp sẽ trường tồn cùng thời gian, trong khi những hủ tục và thói hư tật xấu cần được sớm nhận diện để khắc phục. Các văn kiện Đại hội Đảng từ Đại hội XIII đến Đại hội XIV đều quán triệt tinh thần "Văn hóa phải soi đường cho quốc dân đi" của Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Hội nghị Văn hóa toàn quốc năm 1946. Trong đó, đều tập trung nhấn mạnh bốn hệ giá trị cốt lõi: Hệ giá trị quốc gia, hệ giá trị văn hóa, hệ giá trị gia đình và hệ giá trị chuẩn mực con người Việt Nam; đặc biệt, hệ giá trị chuẩn mực con người Việt Nam luôn gắn liền với hệ giá trị gia đình.

"Chúng ta thường cảm thấy nền văn hóa dân tộc rất phong phú và giàu bản sắc văn hóa. Tuy nhiên trên thực tế, nhiều hiện tượng tiêu cực vẫn tồn tại: Tham nhũng, lối học chạy theo bằng cấp hơn là thực chất… Ngày nay, công nghệ phát triển, AI có thể tóm tắt cuốn sách trong chớp mắt. Nhưng nếu sinh viên chỉ cậy vào AI mà không tự đọc, kiến thức sẽ không vào đầu và bản thân vẫn không tiến bộ. Sinh viên thời nay nếu không biết sử dụng AI thành thạo để phục vụ công việc thì là lạc hậu; nhưng nếu dùng AI đến mức không còn cần đến chuyên môn, không tự tư duy hay viết lách thì lại là sai lầm. AI không thể thay thế năng lực cá nhân.

GS Hồ Sĩ Quý nhấn mạnh, văn hóa Việt Nam trường tồn là nhờ mỗi cá nhân, mỗi đoàn thể, thể chế và thiết chế văn hóa đều nỗ lực phát huy các giá trị con người Việt Nam trong điều kiện mới. Đảng và Nhà nước đặt mục tiêu: Đến năm 2030 (kỷ niệm 100 năm thành lập Đảng), Việt Nam trở thành nước đang phát triển có công nghiệp hiện đại, thu nhập trung bình cao; và đến năm 2045 (kỷ niệm 100 năm thành lập nước), trở thành nước phát triển, thu nhập cao. Chính vì vậy, Nghị quyết số 80 đặt vấn đề: Phải biến văn hóa thành sức mạnh nội sinh, thành động lực của sự phát triển. "Nội sinh" nghĩa là sức mạnh sinh ra từ bên trong, chứ không phải vay mượn từ bên ngoài. Tất cả những giá trị hay, hiện tượng hợp lý phải được chuyển hóa thành lợi ích thực tế thông qua việc phát triển công nghiệp văn hóa. Nhìn sang Hàn Quốc, những năm 1960-1970 họ còn nghèo hơn hoặc tương đương ta, nhưng từ năm 1991 họ đã trở thành quốc gia phát triển thu nhập cao. Ngành công nghiệp văn hóa Hàn Quốc (phim ảnh, âm nhạc, phần mềm...) hiện đứng thứ hai châu Á (chỉ sau Trung Quốc), tạo ra nguồn thu khổng lồ. Việt Nam giàu có về vốn di sản văn hóa, vậy tại sao chúng ta chưa biến văn hóa thành tiền? Hiện nay mới chỉ có rất ít địa phương như Hội An hay vùng di sản Tràng An là người dân thực sự có thể "sống được bằng văn hóa".

"Mục tiêu đặt ra là văn hóa không chỉ làm giàu về tinh thần mà còn phải làm giàu về mặt kinh tế cho đất nước. Có những thứ phải đầu tư tiền để bảo tồn, nhưng có những thứ văn hóa phải tự sản sinh ra tiền. Văn hóa có quy luật phát triển riêng, không thể giáo điều hay áp đặt. Giống như việc bố mẹ suốt ngày hành hạ, ép buộc con bằng lý thuyết hay nhân đạo từ sáng đến tối thì chưa chắc con đã trở thành người có văn hóa. Như triết gia Immanuel Kant từng chia sẻ: Vua có thể phong chức bá tước, tước hầu, nhưng để trở thành người có văn hóa thì chỉ có bản thân người đó tự rèn luyện chứ không ai phong tặng hay mua bán được", GS.TS Hồ Sĩ Quý nhấn mạnh. ■

"Giữ gìn bản sắc - Gắn kết nghĩa tình"

Đây là chủ đề của Ngày hội Đại đoàn kết toàn dân tộc năm 2026 dự kiến diễn ra vào ngày 8.11 trên địa bàn phường Xuân Hòa (TP.HCM). Ngày hội hướng tới kỷ niệm 96 năm Ngày truyền thống Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (18.11.1930 - 18.11.2026) và Ngày Văn hóa Việt Nam 24.11. Theo đó, Ngày hội diễn ra với nhiều hoạt động ý nghĩa, trong đó nổi bật là hoạt động trải nghiệm gian hàng triển lãm áo dài và nón lá với chủ đề "Hồn Việt - Khát vọng vươn xa"; trải nghiệm gian hàng ẩm thực truyền thống và trò chơi dân gian, gian hàng bình ổn giá "Người Việt Nam ưu tiên dùng hàng Việt Nam" và trạm "Xuân Hòa số", hỗ trợ cài đặt Mini App cùng ứng dụng SOS của Công an TP.HCM.

Điểm nhấn khác tại Ngày hội là chương trình phát động hưởng ứng phong trào thi đua xây dựng khu dân cư "Đoàn kết, an toàn, ấm no, hạnh phúc"; đồng thời trao đổi, thảo luận về những vấn đề liên quan đến đời sống cộng đồng, về các vấn đề an ninh trật tự, an toàn xã hội, ứng dụng chuyển đổi số, xây dựng khu dân cư đoàn kết, an toàn, văn minh, nghĩa tình. Ngày hội cũng sẽ tặng quà cho các hộ gia đình có hoàn cảnh khó khăn; biểu dương, khen thưởng các tập thể và cá nhân, các gia đình và gương người tốt, việc tốt tiêu biểu trong xây dựng khu dân cư "Đoàn kết, an toàn, ấm no, hạnh phúc".

Qua đó, kêu gọi mỗi gia đình, mỗi người dân hãy cùng xây dựng nếp sống văn minh, giữ gìn và phát huy những giá trị văn hóa, truyền thống tốt đẹp, ứng xử thân thiện, quan tâm người cao tuổi, trẻ em và người có hoàn cảnh khó khăn; vun đắp văn hóa ứng xử gia đình và cộng đồng xã hội. Góp phần tạo nên khu dân cư an toàn, văn minh và đáng sống hơn.

HOÀNG HẢI

XUNG QUANH DỰ ÁN TU BỔ DI TÍCH KIẾN TRÚC NGHỆ THUẬT QUỐC GIA ĐẶC BIỆT THÁP CHĂM DƯƠNG LONG BỊ CHẬM TIẾN ĐỘ:

Không đánh đổi giá trị di sản để lấy tiến độ thi công

● **LINH TÁ**

Nguyên nhân chậm trễ tu bổ di tích tháp Chăm Dương Long (di tích kiến trúc nghệ thuật quốc gia đặc biệt) được chủ đầu tư xác định: Sau khi hạ giải phải tiến hành đánh giá, thẩm định nên dự án phải hoàn thiện thủ tục. Trong khi đó, lãnh đạo tỉnh Gia Lai đã phát đi "tối hậu thư".

Thời hạn thực hiện hợp đồng chỉ còn 35 ngày với khối lượng thi công thực tế tại dự án tu bổ, tôn tạo tháp Chăm Dương Long mới đạt khoảng 15%. Vậy đâu là nguyên nhân chính dẫn đến sự chậm trễ trong tu bổ khiến lãnh đạo tỉnh Gia Lai ra "tối hậu thư"?

Phát sinh trong quá trình hạ giải, thẩm định

Lý giải nguyên nhân chậm trễ tiến độ của dự án, bà Đỗ Thị Diệu Hạnh, Giám đốc Sở VHTTDL Gia Lai cho biết: Khi tiến hành hạ giải, thực tế phát sinh nhiều điểm khác biệt so với thiết kế ban đầu và có liên quan trực tiếp đến các yếu tố gốc của di tích, cho nên hiện nay dự án đang dừng thi công. Dù hội đồng thẩm định đã được thành lập, quá trình này buộc phải kéo theo việc điều chỉnh lại các hạng mục cho phù hợp, dẫn đến nhà thầu phải chờ đợi các thủ tục điều chỉnh hoàn tất rồi mới có thể tiếp tục thi công.

"Những phát sinh trong quá trình hạ giải chính là nguyên nhân chính kéo theo sự chậm trễ chung của toàn bộ dự án, chứ không phải do sự chủ quan từ phía chủ đầu tư hay đơn vị thi công", bà Hạnh nhấn mạnh. Theo bà Hạnh, mặc dù nguồn vốn cho dự án đã được bố trí nhưng do chưa thể nghiệm thu khối lượng hoàn thành để giải ngân, nhà thầu buộc phải chờ hồ sơ điều chỉnh được thẩm tra và phê duyệt hoàn tất trước khi tiếp tục thi công. Hiện tại, hồ sơ điều chỉnh đã được Sở VHTTDL gửi lên Cục Di sản văn hóa (Bộ VHTTDL) và đang được thẩm định, phê duyệt. Theo dự kiến, sẽ hoàn thành vào cuối tuần này để làm cơ sở cho nhà thầu đẩy nhanh tiến độ thi công các hạng mục tiếp theo. Bên cạnh đó, bà Hạnh cũng cho biết, thực tế các công trình văn hóa hiện nay rất kén đơn vị tư vấn. Nói rõ hơn là các đơn vị tư vấn dân dụng thông thường không muốn nhận vì các công trình kiến trúc nghệ thuật có độ phức tạp cao, đòi hỏi đơn vị tư vấn phải đủ điều kiện, năng lực và có kinh nghiệm thực hiện. Do đó, việc lựa chọn tư vấn hiện tại phụ thuộc hoàn toàn vào các đơn vị có chuyên môn sâu.

Với câu hỏi, dự án chỉ còn đếm ngược để nghiệm thu hoàn thành, nhưng thời gian còn lại quá ít, vậy chủ đầu tư (Sở VHTTDL Gia Lai) sẽ tính phương án như thế nào? Bà Đỗ Thị Diệu Hạnh cho biết, "đến thời điểm đó chưa xong, Sở sẽ có văn bản gửi UBND tỉnh xin được gia hạn. Vì theo quyết định điều chỉnh, tiến độ thực hiện dự án kéo dài đến năm 2027".

Tuyệt đối không đánh đổi giá trị di sản

Tháp Chăm Dương Long là di tích kiến trúc nghệ thuật quốc gia đặc biệt, có giá trị nổi bật về lịch sử, văn hóa, kiến trúc, nghệ thuật và khoa học; là tài sản văn hóa quý giá của quốc gia, không thể thay thế. Vì vậy, phải bảo tồn bằng trách nhiệm cao nhất, có ý nghĩa quan trọng trong bảo tồn di sản và phát triển du lịch văn hóa của tỉnh.

> *Theo quyết định phê duyệt của UBND tỉnh Bình Định cũ (nay là tỉnh Gia Lai), dự án tu bổ, tôn tạo di tích kiến trúc nghệ thuật quốc gia đặc biệt Tháp Chăm Dương Long có nguồn vốn hơn 93 tỉ đồng (vốn ngân sách Trung ương và tỉnh); chủ đầu tư là Sở VHTTDL; tiến độ thực hiện dự án năm 2022 - 2025; địa điểm xây dựng xã Tây Bình và xã Bình Hòa, huyện Tây Sơn, Bình Định. Sau sáp nhập tỉnh, dự án được điều chỉnh nội dung tiến độ thực hiện từ 2022 - 2027 và địa điểm xây dựng là xã Bình An, Gia Lai.*

Việc tu bổ, tôn tạo di tích không chỉ là hoạt động đầu tư xây dựng mà trước hết là nhiệm vụ bảo tồn di sản, đòi hỏi yêu cầu đặc biệt nghiêm ngặt về cơ sở khoa học, năng lực chuyên môn, giải pháp kỹ thuật và trách nhiệm quản lý. Tuy nhiên trong đợt kiểm tra thực tế mới đây, bà Nguyễn Thị Thanh Lịch, Phó Chủ tịch UBND tỉnh Gia Lai phát hiện "bức tranh" thi công tại dự án này vô cùng đáng ngại. Cụ thể, dù thời gian thực hiện hợp đồng chỉ còn lại vỏn vẹn 35 ngày, thế nhưng khối lượng thi công thực tế mới chỉ đạt khoảng 15% giá trị hợp đồng.

Trong khi đó, số tiền tạm ứng cho nhà thầu đã hơn 16,8 tỉ đồng. Hàng loạt khâu từ quản lý, điều hành, tổ chức thi công, xử lý hồ sơ thiết kế đến quản lý chất lượng và thu hồi tạm ứng đều bộc lộ nhiều hạn chế, tiềm ẩn rủi ro lớn uy hiếp sự an toàn của di tích. Trước thực trạng trên, UBND tỉnh Gia Lai kiên quyết chỉ đạo, khẳng định bảo vệ giá trị nguyên gốc của di tích là yêu cầu cao nhất. Tuyệt đối không đánh đổi giá trị di sản để lấy tiến độ thi công, khối lượng hoặc giải ngân vốn. Mọi hoạt động can thiệp vào di tích phải có đầy đủ cơ sở khoa học, pháp lý, bảo đảm giữ gìn tối đa yếu tố gốc cấu thành di tích, tính xác thực, tính toàn vẹn và giá trị lịch sử, kiến trúc, nghệ thuật của di sản.

Đặc biệt, thể hiện nguyên tắc "6 rõ" (rõ người, rõ việc, rõ thời gian, rõ trách nhiệm, rõ sản phẩm, rõ thẩm quyền) phải được quán triệt triệt để nhằm quy trách nhiệm cụ thể đến từng cá nhân, tổ chức. UBND tỉnh Gia Lai giao Sở VHTTDL (với tư cách là chủ đầu tư) phải khẩn trương thực hiện việc rà soát toàn bộ năng lực nhà thầu, làm rõ nguyên nhân và xử lý triệt để các tập thể, cá nhân để xảy ra tình trạng chậm trễ kéo dài; tuyệt đối không thi công các hạng mục khi chưa đủ cơ sở khoa học hoặc chưa đảm bảo an toàn. Nếu phát hiện nguy cơ tổn hại di tích, phải cho dừng ngay lập tức.

> *UBND tỉnh Gia Lai kiên quyết chỉ đạo, khẳng định bảo vệ giá trị nguyên gốc của di tích là yêu cầu cao nhất. Tuyệt đối không đánh đổi giá trị di sản để lấy tiến độ thi công, khối lượng hoặc giải ngân vốn. Mọi hoạt động can thiệp vào di tích phải có đầy đủ cơ sở khoa học, pháp lý, bảo đảm giữ gìn tối đa yếu tố gốc cấu thành di tích, tính xác thực, tính toàn vẹn và giá trị lịch sử, kiến trúc, nghệ thuật của di sản.*

Đáng chú ý, giao Sở VHTTDL chủ động phối hợp với Bộ VHTTDL, Cục Di sản văn hóa và các cơ quan chuyên môn để hoàn thiện thủ tục đối với hồ sơ điều chỉnh, bổ sung thiết kế đã trình; lập tức khắc phục các tồn tại về giàn giáo, mái che, hệ thống chống sét, thoát nước nhằm bảo vệ tuyệt đối các cấu kiện và hiện vật gốc trong mùa mưa bão. Bên cạnh đó, các Sở, ngành liên quan như Sở Xây dựng, Sở Tài chính và UBND xã Bình An cũng được giao nhiệm vụ phối hợp chặt chẽ theo đúng thẩm quyền hỗ trợ tháo gỡ vướng mắc về thủ tục, kiểm soát dòng tiền đầu tư công; đồng thời phối hợp với chủ đầu tư và các cơ quan liên quan bảo vệ di tích, cảnh quan, môi trường, an ninh trật tự và điều kiện phục vụ thi công. ■

Khi tiến hành hạ giải, thực tế phát sinh nhiều điểm khác biệt so với thiết kế ban đầu và có liên quan trực tiếp đến các yếu tố gốc của di tích

Dự án tu bổ, tôn tạo di tích kiến trúc nghệ thuật quốc gia đặc biệt tháp Chăm Dương Long khởi công ngày 31.12.2025 và thời gian hoàn thành 320 ngày

Tháo gỡ điểm nghẽn, tạo đột phá về nguồn lực phát triển du lịch

THU SÂM - XUÂN TRƯỜNG; ảnh: TRẦN HUẤN

Việc ban hành Nghị quyết của Quốc hội về một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển du lịch Việt Nam là cần thiết nhằm tháo gỡ điểm nghẽn, tạo đột phá, góp phần quan trọng thực hiện mục tiêu phát triển du lịch đến năm 2030.

Chiều 4.11, Ủy ban Văn hóa và Xã hội của Quốc hội tổ chức Phiên họp toàn thể lần thứ Năm, thẩm tra dự án Nghị quyết của Quốc hội về một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển du lịch Việt Nam. Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Chủ nhiệm Ủy ban Văn hóa và Xã hội của Quốc hội Nguyễn Đắc Vinh chủ trì phiên họp.

Chủ nhiệm Ủy ban Văn hóa và Xã hội của Quốc hội Nguyễn Đắc Vinh chủ trì phiên họp

Gắn chính sách ưu đãi với yêu cầu nâng cao chất lượng

Thay mặt cơ quan soạn thảo trình bày dự án Nghị quyết của Quốc hội về một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển du lịch Việt Nam, Ủy viên dự khuyết Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Thứ trưởng Bộ VHTTDL Nguyễn Huy Dũng cho biết, Nghị quyết số 26-NQ/TW đã đặt ra yêu cầu đổi mới mô hình phát triển du lịch, nâng cao chất lượng sản phẩm và sức cạnh tranh, phát huy giá trị văn hóa, huy động nguồn lực và mở rộng sự tham gia của doanh nghiệp, cộng đồng, đồng thời đề ra các chỉ tiêu, mục tiêu cụ thể đến năm 2030, năm 2045 và các cơ chế, chính sách đột phá, đặc thù cần nghiên cứu, thể chế hóa, triển khai thực hiện.

Từ đó, đặt ra yêu cầu việc thể chế hóa cần lựa chọn đúng các chính sách thuộc thẩm quyền Quốc hội, đồng thời triển khai đầy đủ giải pháp thuộc thẩm quyền Chính phủ và địa phương. Qua rà soát cho thấy trong số 22 cơ chế, chính sách tại Nghị quyết số 26 cần được thể chế hóa, triển khai thực hiện, tập trung vào 2 nhóm chính.

Nhóm thứ nhất gồm 10 cơ chế, chính sách chưa được pháp luật quy định hoặc đã có quy định nhưng chưa đủ mạnh, chưa mang tính vượt trội, cần sớm thể chế hóa để tạo chuyển biến rõ rệt trong phát triển du lịch. Các chính sách tập trung vào phát triển mô hình du lịch mới, dự án du lịch chất lượng cao; cơ chế tài chính đối với đất cảnh quan, cây xanh, không gian công cộng không khai thác kinh doanh trực tiếp; bổ sung du lịch vào ngành, nghề ưu đãi đầu tư đối với dự án động lực; tăng nguồn lực ngân sách nhà nước cho du lịch; thu hút chuyên gia, nhân lực chất lượng cao; phát triển hạ tầng kết nối; thử nghiệm có kiểm soát hoạt động du lịch; hỗ trợ du lịch cộng đồng, mở đường bay mới và tạo thuận lợi về xuất nhập cảnh, cư trú cho khách du lịch quốc tế.

Nhóm thứ hai gồm những cơ chế, chính sách đã được pháp luật quy định, nhưng còn vướng mắc trong quá trình thực hiện hoặc cần tiếp tục nghiên cứu, đánh giá tác động để sửa đổi, bổ sung trong các văn bản thuộc thẩm quyền của Chính phủ và hệ thống pháp luật chuyên ngành, bảo đảm tính thống nhất, đồng bộ.

Thứ trưởng Nguyễn Huy Dũng cho biết, các mục tiêu Nghị quyết số 26 đặt ra rất cao, trong khi thực tiễn phát triển du lịch vẫn còn nhiều hạn chế. Số lượng tập đoàn có thương hiệu du lịch mạnh còn ít; doanh nghiệp thiếu vốn đầu tư, nguồn nhân lực chất lượng cao và các đường bay trực tiếp đến thị trường nguồn. Bên cạnh đó, nhiều chính sách ưu đãi hiện hành chưa thực sự phát huy hiệu quả đối với doanh nghiệp du lịch. Vì vậy, việc ban hành Nghị quyết được xác định là cần thiết nhằm tháo gỡ các điểm nghẽn, tạo động lực thực hiện mục tiêu đến năm 2030, trong đó hình thành 3 cực tăng trưởng Hà Nội, TP.HCM và Đà Nẵng; 10 trung tâm du lịch trọng điểm, 20 khu du lịch quốc gia, 15 tập đoàn có thương hiệu mạnh; bảo đảm khoảng 1,5 triệu buồng lưu trú, 2,3 triệu việc làm trực tiếp và 3,5 triệu việc làm gián tiếp.

Dự thảo Nghị quyết được xây dựng trên 4 quan điểm xuyên suốt. Trước hết, bám sát Nghị quyết số 26, lựa chọn những chính sách then chốt để tháo gỡ điểm nghẽn, tạo đột phá về nguồn lực. Đồng thời, gắn chính sách ưu đãi với yêu cầu nâng cao chất lượng, tiến độ, hiệu quả và tác động lan tỏa; tăng cường kiểm soát rủi ro, phòng ngừa trục lợi chính sách; phát huy vai trò dẫn dắt của Nhà nước, huy động nguồn lực xã hội cho phát triển du lịch. Cùng với đó, bảo đảm tính thống nhất của hệ thống pháp luật và tính đặc thù của ngành Du lịch; chỉ đưa vào Nghị quyết những nội dung cấp bách, còn các vấn đề cần nghiên cứu toàn diện sẽ tiếp tục được xem xét trong quá trình xây dựng Luật Du lịch (sửa đổi).

Thứ trưởng Bộ VHTTDL Nguyễn Huy Dũng trình bày dự thảo Nghị quyết

Dự thảo Nghị quyết gồm 13 điều, áp dụng đối với các cơ quan, tổ chức, cá nhân trong nước và nước ngoài tham gia phát triển du lịch Việt Nam. Trong đó, Điều 1 đến Điều 3 quy định những nội dung chung; Điều 4 đến Điều 11 quy định 7 nhóm chính sách; Điều 12 và Điều 13 quy định về tổ chức thực hiện và điều khoản thi hành.

Tiếp tục rà soát từng quy định, bảo đảm tính chặt chẽ, đồng bộ và khả năng tổ chức thực hiện

Tại Phiên họp, Ủy ban Văn hóa và Xã hội của Quốc hội nhất trí với sự cần thiết ban hành Nghị quyết của Quốc hội về một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển du lịch Việt Nam nhằm kịp thời thể chế hóa và triển khai Nghị quyết số 26. Ủy ban tán thành đề nghị của Chính phủ về việc trình Quốc hội ban hành Nghị quyết theo trình tự, thủ tục rút gọn.

Ủy ban nhận thấy các cơ chế, chính sách đặc thù phát triển du lịch Việt Nam tại dự thảo Nghị quyết có liên quan đến nhiều văn bản quy phạm pháp luật hiện hành và một số dự án luật đang trong quá trình trình Quốc hội xem xét, quyết định.

Việc ban hành một số cơ chế, chính sách đặc thù mới, khác so với quy định của pháp luật nói chung để thúc đẩy phát triển du lịch là cần thiết. Tuy nhiên, đề nghị cơ quan chủ trì soạn thảo tiếp tục rà soát các quy định tại dự thảo Nghị quyết với quy định tại các luật có liên quan, tránh chồng lấn về phạm vi chính sách ưu đãi, trong khi vẫn bảo đảm tính đặc thù, tính khả thi, hướng đến phát triển ngành Du lịch khi triển khai trên thực tế; hoàn thiện dự thảo văn bản hướng dẫn thi hành để bảo đảm tính khả thi, thống nhất, đồng bộ trong quá trình tổ chức thực hiện.

Ủy ban tán thành phạm vi điều chỉnh và đối tượng áp dụng của dự thảo Nghị quyết. Đồng thời, cơ bản thống nhất với các nguyên tắc thực hiện nhằm bảo đảm chính sách đặc thù phát triển du lịch được áp dụng có trọng tâm, trọng điểm, công khai, minh bạch, đúng đối tượng, hiệu quả, gắn với yêu cầu phát triển bền vững, bảo tồn di sản, bảo vệ tài nguyên, môi trường và bảo đảm quốc phòng, an ninh, đối ngoại.

Thảo luận tại phiên họp, các đại biểu bày tỏ thống nhất với dự thảo báo cáo thẩm tra của Ủy ban Văn hóa và Xã hội, đồng thời nhất trí với sự cần thiết ban hành Nghị quyết của Quốc hội về một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển du lịch Việt Nam. Nghị quyết nhằm thể chế hóa kịp thời Nghị quyết số 26 của Bộ Chính trị về phát triển du lịch Việt Nam trở thành ngành kinh tế mũi nhọn trong kỷ nguyên mới. Qua nghiên cứu dự thảo Nghị quyết, các đại biểu đề nghị cơ quan soạn thảo tiếp tục xem xét, rà soát một số nội dung để tránh vướng mắc trong khâu triển khai.

Kết luận phiên họp, Chủ nhiệm Ủy ban Văn hóa và Xã hội của Quốc hội Nguyễn Đắc Vinh nhận định, dự án Nghị quyết của Quốc hội về một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển du lịch Việt Nam được xây dựng, hoàn thiện với tinh thần khẩn trương. Qua quá trình thảo luận, các đại biểu cơ bản thống nhất về sự cần thiết ban hành Nghị quyết, đồng thời cũng nhận thức rõ đây là vấn đề khó, có nhiều nội dung phức tạp, đòi hỏi phải được nghiên cứu, cân nhắc kỹ lưỡng.

Theo Chủ nhiệm Nguyễn Đắc Vinh, dự thảo đã được tiếp thu, chỉnh lý qua nhiều vòng, với những điều chỉnh lớn trên cơ sở ý kiến của các đại biểu, nhằm bảo đảm tính khả thi, chặt chẽ và phù hợp với thực tiễn. Việc hoàn thiện Nghị quyết được đặt trên hai nguyên tắc lớn. Thứ nhất, các chính sách phải thực sự thúc đẩy du lịch phát triển, nâng cao đóng góp của ngành vào tăng trưởng kinh tế. Đây là mục tiêu xuyên suốt và cũng là yêu cầu quan trọng. Thứ hai, các chính sách hỗ trợ phải được thiết kế trên cơ sở hạch toán hiệu quả kinh tế, bảo đảm nguồn lực được sử dụng để tạo ra giá trị và hiệu quả thực chất.

Trong quá trình tiếp thu, chỉnh lý dự thảo, Chủ nhiệm Ủy ban Nguyễn Đắc Vinh đề nghị Ban soạn thảo chú trọng rà soát từng quy định, bảo đảm tính chặt chẽ, đồng bộ và khả năng tổ chức thực hiện, để Nghị quyết sau khi được ban hành có thể đi vào cuộc sống, phát huy hiệu quả. ■

"Đánh thức" tiềm năng kinh tế đêm

● **Bài, ảnh: PHAN HIẾU**

Mặc dù sở hữu nguồn tài nguyên du lịch biển phong phú, các cụm phường trung tâm Quy Nhơn (Gia Lai) hút du khách ban ngày nhưng lại "ngủ sớm" khi đêm xuống. Để giữ chân du khách và tăng mức chi tiêu, địa phương đang nỗ lực tháo gỡ rào cản, rộng đường thu hút đầu tư phát triển kinh tế đêm.

Lần đầu đến Quy Nhơn du lịch, anh Nguyễn Đình Qui (du khách đến từ Hà Nội) không khỏi ấn tượng trước tài nguyên du lịch thiên nhiên phong phú nơi đây. Từ bờ biển xanh trong, cảnh quan hoang sơ đến nền ẩm thực địa phương đặc sắc, tất cả tạo nên một hành trình ban ngày đầy trải nghiệm. Thế nhưng, sự hào hứng ấy nhanh chóng nhường chỗ cho cảm giác hụt hẫng khi thành phố lên đèn. "Sau bữa tối, chúng tôi dạo quanh bãi biển, ghé chợ đêm nhưng chỉ quanh quẩn một lúc là hết chỗ chơi. So với sự sôi động ban ngày, Quy Nhơn về đêm trầm lặng đến mức đáng tiếc. Cả nhóm đành phải về phòng đi ngủ sớm", anh Qui chia sẻ.

Ngoài không gian bờ biển, các lựa chọn vui chơi, giải trí và trải nghiệm văn hóa ban đêm tại phố biển Quy Nhơn vẫn còn khá hạn chế

Thực tế này cũng là trải nghiệm chung của nhiều du khách. Ngoài không gian bờ biển, các lựa chọn vui chơi, giải trí và trải nghiệm văn hóa ban đêm tại phố biển Quy Nhơn vẫn còn khá hạn chế. Ngay cả các điểm đến từng rất "hot" sát bờ biển cũng đang rơi vào cảnh trầm lắng khi qua mùa cao điểm.

Ông Hoàng Văn Dũng, Giám đốc Công ty TNHH ZBEACH cho biết, trong các tháng hè hoặc dịp diễn ra sự kiện lớn, lượng khách nội địa và quốc tế đổ về rất đông. Tuy nhiên, khi các sự kiện kết thúc, lượng khách sụt giảm rõ rệt. Chúng tôi rất mong chính quyền có thêm cơ chế, chính sách hỗ trợ để doanh nghiệp tổ chức nhiều hoạt động hơn, đặc biệt là các mô hình giải trí về đêm.

Đồng quan điểm, ông Lê Duy Lân, Tổng Giám đốc Công ty TNHH Nhà hàng bia biển Quy Nhơn nhận định, nhu cầu của du khách hiện nay đã thay đổi mạnh mẽ. Khách du lịch không chỉ đến để tắm biển hay nghỉ dưỡng ban ngày, mà còn có nhu cầu tiêu dùng, giải trí rất cao vào ban đêm. Theo ông Lân, Gia Lai cần sớm bứt phá bằng các sản phẩm du lịch đêm đa dạng để gia tăng sức cạnh tranh với các trung tâm du lịch lân cận.

Các cụm phường trung tâm Quy Nhơn cần sớm bứt phá bằng các sản phẩm du lịch đêm đa dạng để gia tăng sức cạnh tranh với các trung tâm du lịch lân cận

Gần đây, thông qua chương trình liên kết lữ hành quốc tế, khách nước ngoài đã đến Quy Nhơn nhiều hơn để trải nghiệm, tận hưởng vẻ đẹp hoang sơ và bầu không khí trong lành tại biển Quy Nhơn. Chị Grace (du khách đến từ Philippines) chia sẻ: "Đối với tôi, Quy Nhơn là một nơi tuyệt vời để thư giãn, bầu không khí rất yên bình, bãi biển đẹp và sạch sẽ, mang lại cảm giác vô cùng thoải mái. Các hoạt động về đêm tại đây cũng rất thú vị và tôi thực sự có khoảng thời gian rất vui vẻ khi ở lại đây. Trong tương lai gần, tôi tin rằng Quy Nhơn sẽ thu hút thêm nhiều du khách hơn nữa và sẽ ngày càng phát triển tương tự như TP.HCM".

Nhận diện du lịch là ngành kinh tế mũi nhọn, thời gian qua, tỉnh Gia Lai cũng như các cụm phường trung tâm Quy Nhơn đã quy hoạch các khu vực mua sắm tập trung, phát triển bước đầu một số dịch vụ thương mại đêm. Dù vậy, quy mô các dự án hiện nay vẫn còn nhỏ lẻ, đơn điệu, chưa tạo thành chuỗi dịch vụ mang thương hiệu riêng để giữ chân du khách lưu trú dài ngày.

Để giải bài toán này, chính quyền địa phương đang đẩy nhanh tiến độ triển khai các giải pháp hạ tầng và cơ chế. Ông Phan Tuấn Hoàng, Phó Chủ tịch Thường trực UBND phường Quy Nhơn cho biết: "Chúng tôi đang tập trung nguồn lực và hoàn thành các bước chuẩn bị đấu giá, đấu thầu thực hiện phố đi bộ. Trước đây là du khách thường chỉ ở ngắn ngày rồi đi, chủ yếu vì thiếu các hoạt động về đêm. Khi phố đi bộ được hình thành, khách du lịch sẽ có thêm lý do để kéo dài thời gian lưu trú, điều này cũng đồng nghĩa với việc tăng mạnh mức chi tiêu vào khách sạn, nhà hàng, mua sắm, phương tiện di chuyển".

Cũng theo ông Phan Tuấn Hoàng, ngoài các dịch vụ ăn uống và mua sắm sẽ phát triển các điểm du lịch, thăm quan vốn có trong địa bàn, Quy Nhơn sẽ tập trung vào các mô hình kinh tế đêm, làm sao qua đó tạo nhiều sân chơi hơn nữa cho người dân và du khách.

Chỉ đạo về định hướng phát triển du lịch địa phương, ông Phạm Anh Tuấn, Chủ tịch UBND tỉnh Gia Lai từng yêu cầu các ngành, địa phương liên quan phải khẩn trương nghiên cứu, triển khai đồng bộ các mô hình kinh tế đêm. Trọng tâm là phát triển đa dạng các loại hình ẩm thực, dịch vụ, mua sắm và giải trí về đêm nhằm kéo dài thời gian lưu trú, nâng cao mức chi tiêu của du khách, đồng thời tạo việc làm và sinh kế bền vững cho người dân.

Một khi các sản phẩm kinh tế đêm được quy hoạch bài bản và mang đậm nét đặc trưng bản địa, Quy Nhơn không chỉ xóa bỏ hình ảnh "đô thị đi ngủ sớm" mà sẽ tự tin khẳng định vị thế của một điểm đến năng động, bứt phá trên bản đồ du lịch miền Trung. Tuy nhiên điều quan trọng nhất vẫn là sự chủ động tháo gỡ rào cản chính sách cùng môi trường đầu tư thông thoáng sẽ là "đòn bẩy" quan trọng thu hút các doanh nghiệp lớn cùng đồng hành. ■

Lễ hội Sen đá Fansipan 2026

Lễ hội Sen đá Fansipan 2026 với quy mô lớn nhất từ trước đến nay, được tổ chức từ ngày 7 - 15.11 tại Sun World Fansipan Legend (Sa Pa, Lào Cai). Đây là mùa lễ hội thứ ba, tiếp tục đưa vẻ đẹp của loài cây mọng nước đến gần hơn với người yêu thiên nhiên thông qua không gian trưng bày và các hoạt động trải nghiệm.

Điểm nhấn của lễ hội là hàng trăm nghìn cây sen đá thuộc gần 70 loài. Mỗi loài mang một dáng hình, sắc màu và cấu trúc lá riêng, tạo nên thế giới thực vật phong phú. Không dừng lại ở hoạt động thưởng lãm, Lễ hội Sen đá Fansipan 2026 còn mở ra nhiều trải nghiệm dành cho người đến Sa Pa. Du khách có thể tự tay làm bánh sen đá, tham gia trồng cây và tìm hiểu thêm về các giống sen đá được giới thiệu tại lễ hội. Hoạt động làm bánh sen đá sẽ mang đến một cách tiếp cận gần gũi, khi hình dáng đặc trưng của loài cây được đưa vào một trải nghiệm ẩm thực sáng tạo. Trong khi đó, hoạt động trồng cây tạo cơ hội để người tham gia trực tiếp gieo mầm, chăm sóc những chậu sen đá nhỏ và mang về một món quà lưu niệm từ hành trình khám phá Fansipan.

Sự kết hợp giữa cảnh sắc núi rừng, thế giới sen đá và các hoạt động văn hóa mang đến thêm lựa chọn khám phá cho người đến Fansipan trong tháng 11.

L.HƯƠNG

Bồi dưỡng kiến thức, kiểm tra, cấp thẻ hướng dẫn viên du lịch

Sở VHTTDL tỉnh Lạng Sơn vừa tổ chức lớp bồi dưỡng kiến thức, kiểm tra, cấp thẻ hướng dẫn viên du lịch tại điểm năm 2026. Tham gia lớp bồi dưỡng có 81 học viên đến từ các xã, phường, doanh nghiệp du lịch và các khu, điểm du lịch trên địa bàn tỉnh.

Tham gia lớp bồi dưỡng, các học viên được truyền đạt những nội dung cơ bản về nghiệp vụ hướng dẫn du lịch tại điểm, trong đó tập trung vào đặc điểm tâm lý khách du lịch theo thị trường, giới tính và lứa tuổi; kỹ năng giao tiếp bằng lời nói và ngôn ngữ cơ thể; kỹ năng giải quyết tình huống; quy trình và các kỹ năng hướng dẫn du lịch chuyên biệt. Bên cạnh đó, học viên được bồi dưỡng kiến thức về địa phương, lịch sử hình thành và phát triển, đặc điểm cơ bản cũng như giá trị nổi bật của các khu, điểm du lịch trong tương quan với những điểm đến có tính chất tương đồng.

Việc tổ chức lớp bồi dưỡng kiến thức, kiểm tra, cấp thẻ hướng dẫn viên du lịch tại điểm là hoạt động thiết thực trong công tác phát triển nguồn nhân lực du lịch của tỉnh Lạng Sơn năm 2026. Qua đó, góp phần tăng cường công tác quản lý nhà nước đối với hoạt động hướng dẫn du lịch, xây dựng đội ngũ hướng dẫn viên có kiến thức, kỹ năng và nghiệp vụ phù hợp, đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của du khách.

MINH LÝ

TRỞ LẠI HIỆN TRƯỜNG KHAI QUẬT THUYỀN CỔ Ở BẮC NINH:

Sững sờ khi hiện vật quý hiếm bị "bỏ quên" giữa hồ nước

● Bài, ảnh: NGỌC TRUNG - LÂM SƠN

Được đánh giá là phát hiện khảo cổ đặc biệt hiếm gặp, di tích thuyền cổ tại khu phố Công Hà, phường Song Liễu đã được đưa vào Danh mục kiểm kê di tích của tỉnh Bắc Ninh (nay là TP Bắc Ninh). Thế nhưng, khi trở lại hiện trường, khu vực bảo tồn tại chỗ như hồ nước sâu bao phủ hiện vật, cây cỏ mọc um tùm. Một di tích quý hiếm đang được bảo vệ theo phương án nào, do ai chịu trách nhiệm?

Thuyền cổ ở Bắc Ninh được phát hiện đầu năm 2025 khi một hộ dân cải tạo ao nuôi cá. Đến tháng 3.2025, UBND tỉnh Bắc Ninh ban hành Quyết định số 371/QĐ-UBND, cho phép khai quật khẩn cấp di tích trên diện tích 300m². Sau khai quật, hai thân thuyền được phủ bạt, lấp cát và đất để bảo tồn tại chỗ, chờ một phương án bảo tồn lâu dài. Về nguyên tắc, đây là giải pháp bảo vệ tạm thời, đòi hỏi hiện trường phải được theo dõi thường xuyên và mọi biến động môi trường phải được kiểm soát.

Thật đáng tiếc là, tại thời điểm nhóm phóng viên *Văn Hóa* trở lại hiện trường, những gì quan sát được lại đặt ra hàng loạt câu hỏi. Hố khai quật đã biến thành một vùng nước rộng. Tấm bạt từng được sử dụng để che phủ hiện vật đã nổi lên trên mặt nước. Cỏ cây mọc um tùm tới mức không còn lối đi vào hiện trường. Khu vực phát hiện thuyền cổ vốn nằm thấp hơn mặt bờ hơn 2m lại càng không thể quan sát được từ bên ngoài. Tại thời điểm nhóm phóng viên có mặt, không thấy hoạt động kiểm tra hay xử lý nước tại khu vực. Hiện trường cũng chưa thể hiện rõ dấu hiệu của một chế độ giám sát thường xuyên đối với di tích khảo cổ đặc biệt này. Hai thân thuyền đã được lấp cát để bảo vệ nên không thể quan sát trực tiếp tình trạng bên dưới. Vì vậy, chưa thể kết luận hiện vật đã hư hại.

Sau khi đôi thuyền cổ được lấp cát bảo vệ tại chỗ, hố khai quật hiện giống một hồ nước sâu

Khu vực từng khai quật đôi thuyền cổ nay bị nước nhấn chìm, tấm bạt phủ đã nổi trên mặt nước

Tuy nhiên, những hình ảnh bắt gặp tại hiện trường khai quật khiến người viết không khỏi xót xa mà đặt ra những hoài nghi. Nước đã tích tụ từ bao giờ? Đó là nước mưa, nước ngầm hay hệ quả của hệ thống thoát nước không bảo đảm? Tấm bạt nổi trên mặt nước có đồng nghĩa lớp bảo vệ bên dưới đã xê dịch? Hiện trường được kiểm tra lần gần nhất khi nào? Và đây không thể là những câu hỏi bị chìm nghỉm dưới mặt nước cùng hiện vật.

Giá trị đặc biệt, cách bảo vệ không thể sơ sài

Điều khiến giới khảo cổ đặc biệt quan tâm không chỉ là kích thước của hai thân thuyền, mà còn nằm ở cấu trúc và kỹ thuật chế tác hiếm gặp. Nhiều nhà nghiên cứu, khoa học đều có chung nhận định: Thuyền được đóng hoàn toàn bằng gỗ, không hề sử dụng sắt trong các bộ phận kết cấu và liên kết thuyền. Căn cứ trên các nguồn tài liệu về thuyền cổ Việt Nam và trên thế giới, giới nghiên cứu đánh giá đây là di tích thuyền có quy mô, cấu trúc và kỹ thuật phức tạp, là duy nhất phát hiện được cho đến nay không chỉ ở Việt Nam mà còn trên bình diện quốc tế. Nhất là ở kết cấu liên kết ở phần đầu (mũi) và đuôi thuyền, cụ thể là ở khối liên kết giữa phần độc mộc ở đáy và phần nhô lên ở mũi và đuôi chưa hề gặp ở bất cứ đâu trên thế giới.

Theo kết quả nghiên cứu sơ bộ, dấu tích gồm hai thân gỗ đặt song song, nhiều khả năng là phần chìm dưới nước, có chức năng tương tự hai phao nâng đỡ kết cấu phía trên. Phần kiến trúc bên trên hiện không còn, có thể đã bị tháo dỡ trong lịch sử. Mặc dù chưa công bố niên đại cụ thể, nhưng căn cứ vào kỹ thuật cho thấy, loại hình thuyền này có thể được đóng tại Việt Nam, là sự phát triển tiếp nối của kỹ thuật đóng thuyền thời Đông Sơn muộn thông qua việc so sánh phần đáy của hai thân với kết cấu độc mộc (được làm từ thân cây).

Đến nay, công năng chính xác của cấu trúc vẫn chưa được thống nhất. Có ý kiến cho rằng đây là thuyền song thân phục vụ di chuyển hoặc vận chuyển trên sông. Giả thuyết khác cho rằng đó có thể là một cấu trúc nổi gắn với bờ. Trong các khoang thuyền, nhóm nghiên cứu còn phát hiện nhiều loại hạt, quả và mảnh gỗ. Những dấu tích hữu cơ này có thể cung cấp tư liệu quan trọng để tìm hiểu môi trường cổ, công năng phương tiện và đời sống cư dân dọc dòng sông Dâu. Chính vì còn nhiều vấn đề khoa học chưa được giải mã, việc bảo vệ nguyên vẹn hiện vật, địa tầng và không gian khảo cổ xung quanh càng trở nên cấp thiết.

Nếu hiện trường bị biến đổi trước khi nghiên cứu đầy đủ, những thông tin lịch sử không thể tái tạo có nguy cơ mất đi vĩnh viễn. Một phát hiện được đánh giá quý hiếm không thể chỉ được bảo vệ bằng một tấm bạt, một lớp cát rồi phó mặc cho thời tiết. Trước hiện trạng này, trao đổi với chúng tôi, một chuyên gia về bảo tồn cho biết: Sau khi khai quật thuyền cổ, nếu chưa có phương án bảo tồn khoa học, việc tiến hành phủ bạt, lấp cát để hiện vật nằm trong lòng đất, đảm bảo môi trường là điều cần thiết. Nhưng sau đó cần phải giữ được mặt bằng ổn định, tránh sự can thiệp của những yếu tố ngoại cảnh, nghĩa là nếu nước xâm thực cần phải được xử lý

Thuyền cổ trong thời gian khai quật khẩn cấp, toàn bộ cấu trúc hai thân còn hiện rõ tại hiện trường

bơm hút. Trong trường hợp hiện vật bị nước bao phủ trở lại có thể do nước ngầm hoặc nước mưa trong một thời gian dài, lớp phủ bạt lại bị bung ra, thì hiện vật gỗ có thể bị mủn hoặc biến dạng sau khi tiếp tục khai quật. Đây là điều rất đáng tiếc. Nếu không có biện pháp bơm hút nước thường xuyên, đảm bảo ổn định môi trường, hiện vật thuyền cổ sẽ bị tác động nghiêm trọng vì lớp đất cũ phủ trên hiện vật đã bị bóc đi hết.

Khẩn trương và nghiêm ngặt chưa?

Ngày 3.12.2025, Bộ VHTTDL ban hành văn bản số 6587/BVHTTDL-DSVH, đề nghị UBND tỉnh Bắc Ninh (nay là TP Bắc Ninh) triển khai các biện pháp bảo vệ và phát huy giá trị thuyền cổ. Yêu cầu được đặt ra khá rõ: Bố trí lực lượng bảo vệ nghiêm ngặt khu vực khai quật; bảo đảm an ninh, an toàn; ngăn chặn hành vi xâm hại; tiếp tục đánh giá đặc điểm, loại hình và niên đại; tổ chức tham vấn chuyên gia; xây dựng kế hoạch bảo vệ, chỉnh lý, bảo quản hiện vật và lập hồ sơ khoa học.

Tiếp đó, thuyền cổ ở Bắc Ninh được đưa vào Danh mục kiểm kê di tích của Bắc Ninh, thuộc loại hình di tích khảo cổ. Theo Luật Di sản văn hóa năm 2024, di tích nằm trong Danh mục kiểm kê phải được áp dụng các biện pháp quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị như đối với di tích cấp tỉnh. Nói cách khác, đây không còn là một hiện vật mới phát hiện đang ở trạng thái "chờ xem xét". Trách nhiệm bảo vệ đã được xác lập. Thế nhưng, giữa yêu cầu "bảo vệ nghiêm ngặt" trên văn bản và hiện trạng nhóm phóng viên *Văn Hóa* ghi nhận đang tồn tại một khoảng cách cần được giải thích. Không thể để cụm từ "đang chờ phương án" trở thành lý do cho sự trì hoãn không thời hạn.

Cần nhìn nhận thận trọng rằng, đối với gỗ khảo cổ từng nằm lâu trong môi trường ngập nước, yêu cầu bảo tồn không nhất thiết là phải giữ hiện trường khô ráo. Nếu gỗ bị làm khô đột ngột, cấu trúc có thể co ngót, nứt hoặc biến dạng. Môi trường ngập nước, thiếu oxy và lớp bùn bao quanh trước đó có thể chính là điều kiện giúp vật liệu hữu cơ tồn tại qua thời gian dài. Vì vậy, không thể chỉ nhìn thấy nước rồi lập tức yêu cầu bơm cạn. Nhưng cũng không thể lấy đặc thù bảo quản gỗ ngâm nước để giải thích cho mọi trạng thái của hiện trường. Điểm mấu chốt là nguồn nước, mực nước, nhiệt độ, độ pH, chất lượng nước và độ ổn định của lớp phủ có được kiểm soát hay không. Nếu nước được duy trì có chủ đích, phải có phương án kỹ thuật, chế độ quan trắc và ngưỡng an toàn. Nếu nước tích tụ ngoài dự kiến, phải đánh giá ngay nguy cơ xói lở, dịch chuyển lớp phủ và biến đổi địa tầng.

> *"Trước hiện trạng này, trao đổi với chúng tôi, một chuyên gia về bảo tồn cho biết: Sau khi khai quật thuyền cổ, nếu chưa có phương án bảo tồn khoa học, việc tiến hành phủ bạt, lấp cát để hiện vật nằm trong lòng đất, đảm bảo môi trường là điều cần thiết. Nhưng sau đó cần phải giữ được môi trường ổn định, tránh sự can thiệp của những yếu tố ngoại cảnh, nghĩa là nếu nước xâm thực cần phải được xử lý bơm hút ngay.*
>
> *Trong trường hợp hiện vật bị nước bao phủ trở lại có thể do nước ngầm hoặc nước mưa trong một thời gian dài, lớp phủ bạt lại bị bung ra, thì hiện vật gỗ có thể bị mủn hoặc biến dạng sau khi tiếp tục khai quật. Đây là điều rất đáng tiếc. Nếu không có biện pháp bơm hút nước thường xuyên, đảm bảo ổn định môi trường, hiện vật thuyền cổ sẽ bị tác động nghiêm trọng vì lớp đất cũ phủ trên hiện vật đã bị bóc đi hết."*

Sau hơn một năm kể từ khi phát hiện, điều dư luận cần không phải là những đánh giá lặp lại rằng thuyền cổ ở Bắc Ninh "độc đáo", "quý hiếm" hay "có giá trị tầm quốc tế". Giá trị của di tích đã được giới chuyên môn nhận diện. Vấn đề còn lại là giá trị ấy đang được bảo vệ như thế nào. Thuyền cổ ở Bắc Ninh không chỉ là hai cấu kiện gỗ nằm dưới một ao nước. Đây là nguồn tư liệu có thể mở ra những nhận thức mới về kỹ thuật đóng thuyền, giao thông thủy, môi trường và đời sống cư dân ở không gian Luy Lâu cổ. Nhưng mọi giá trị khoa học chỉ tồn tại khi hiện vật và bối cảnh khảo cổ còn được giữ nguyên. ■

Sớm chốt phương án khai quật tàu cổ Cẩm An

● **Bài, ảnh: A.DƯƠNG - K.CHI**

Sở VHTTDL TP Đà Nẵng cho biết vừa có báo cáo trình UBND thành phố về phương án tổng thể, đề xuất khai quật tàu cổ Cẩm An khoảng tháng 3.2027. Sau gần ba năm kể từ khi phát lộ, nguy cơ hư hại của di vật đặt ra yêu cầu sớm xem xét phương án và triển khai bảo vệ kịp thời.

Phương án tổng thể được Sở VHTTDL TP Đà Nẵng nêu trong báo cáo trình UBND thành phố gồm hai giai đoạn: Bảo vệ khẩn cấp tại chỗ, sau đó khai quật khảo cổ, di dời nguyên khối và bảo quản di vật tàu cổ ở ven biển phường Hội An Tây. Giai đoạn khai quật được đề xuất bắt đầu khoảng tháng 3.2027, khi điều kiện thời tiết thuận lợi cho thi công tại hiện trường. Về giải pháp cụ thể, giai đoạn đầu là giai đoạn bảo vệ khẩn cấp trước mùa mưa bão năm 2026. Mục tiêu là bảo vệ di vật tại chỗ, giữ ổn định hiện trạng, hạn chế tối đa tác động bất lợi của các điều kiện thời tiết cho đến khi tiến hành khai quật khẩn cấp. Sở đề xuất giải pháp kỹ thuật là sử dụng Geotube kết hợp vải địa kỹ thuật và cát phủ, tạo tuyến chắn giảm sóng, dòng chảy và xói lở; thi công có kiểm soát, không tác động trực tiếp đến di vật. Thời gian thực hiện dự kiến 15-30 ngày, kinh phí hơn 650 triệu đồng.

Giai đoạn hai dự kiến kinh phí gần 9,5 tỉ đồng, mục tiêu là khai quật theo phương pháp khảo cổ học để trục vớt, di dời nguyên khối về nơi bảo quản. Địa điểm được đề xuất là trong khuôn viên của Bảo tàng Hội An, tại đây sẽ hình thành bể theo tiêu chuẩn để thực hiện quy trình bảo quản di vật gồm hai bước: Ngâm xả mặn, sau đó ngâm hóa chất chuyên dụng. Tổng thời gian thực hiện bảo quản dự kiến khoảng hai năm. Thời gian bắt đầu triển khai giai đoạn này được đề xuất là khoảng tháng 3.2027, khi điều kiện thời tiết thuận lợi cho hoạt động thi công tại hiện trường.

Theo Sở VHTTDL Đà Nẵng, trong văn bản thống nhất khai quật khảo cổ khẩn cấp, Bộ VHTTDL đề nghị Sở báo cáo UBND thành phố cho chủ trương phối hợp với các cơ quan chuyên môn triển khai khai quật, di dời và bảo quản di vật sau khai quật. Theo quy định của Luật Di sản văn hóa, khai quật khảo cổ khẩn cấp do Sở VHTTDL cấp phép. Hiện nay, Sở đã có các tờ trình số xin chủ trương khai quật, di dời và bảo quản cấp thiết di vật. UBND thành phố Đà Nẵng cũng đã có các văn bản chỉ đạo. Tuy nhiên, đến thời điểm báo cáo, thành phố vẫn chưa có ý kiến thống nhất chủ trương theo đề nghị của Sở. Vì vậy, Sở kiến nghị UBND thành phố Đà Nẵng xem xét, thống nhất chủ trương về giải pháp tổng thể để có cơ sở chỉ đạo, triển khai theo quy định. Trong đó, giai đoạn hai cần lập phương án chi tiết về khai quật khảo cổ, giải pháp kỹ thuật bảo vệ di vật trong quá trình khai quật, di dời và bảo quản, cùng dự toán kinh phí trình thành phố xem xét để triển khai đầu năm 2027. Riêng giai đoạn một, Sở đề nghị cho chủ trương sử dụng nguồn chi thường xuyên của ngân sách thành phố để sớm thực hiện việc bảo vệ khẩn cấp trước mùa mưa bão năm 2026.

Tàu cổ Cẩm An được phát hiện ngày 26.12.2023 tại ven biển khối Thịnh Mỹ, phường Cẩm An, TP Hội An trước đây, nay thuộc phường Hội An Tây, TP Đà Nẵng. Theo báo cáo của Sở, từ năm 2023 đến gần cuối năm 2025, di vật liên tục bồi lấp, xuất lộ với mức độ khác nhau do thủy triều và thời tiết. Ngày 8.11.2025, bờ biển sạt lở nghiêm trọng khiến cấu trúc phần trên của con tàu gỗ lộ rõ, rộng khoảng 5m, phần chiều dài xuất lộ 17,4m và có thể còn dài hơn. Đến cuối tháng 10.2026, gần ba năm đã trôi qua kể từ lần phát hiện đầu tiên và gần một năm từ lần thân tàu xuất lộ rõ trở lại. Việc khảo sát, lấy mẫu, tham vấn chuyên gia và xây dựng hồ sơ đã được thực hiện, nhưng cuộc khai quật, di dời và bảo quản cấp thiết vẫn chưa triển khai. Di vật tiếp tục nằm ở khu vực chịu tác động của sóng và xói lở.

Hình ảnh ghi nhận giữa tháng 10.2026 cho thấy di vật đã bị cát phủ lấp đáng kể

Ghi nhận của phóng viên vào giữa tháng 10.2026 cho thấy di vật đã bị cát phủ lấp đáng kể. Những đầu cọc trụ gỗ nhô lên khỏi mặt cát và mép nước khoảng 3-4cm, kéo dài thành dải cong theo thân tàu. Khu vực này đang triển khai dự án kè chống xói lở bảo vệ bờ biển Hội An; cơ quan chức năng đã khoanh vùng, đặt biển thông báo hạn chế người không có nhiệm vụ vào khu vực di vật. Những dấu hiệu hư hại ở di vật đã ghi nhận thời gian qua và nguy cơ tiếp diễn là cơ sở để thúc đẩy việc quyết định chủ trương, triển khai bảo vệ, chuẩn bị đủ điều kiện kỹ thuật và nguồn lực. Khoảng thời gian đến mùa thi công thuận lợi cần được sử dụng để hoàn tất các phần việc ấy, cùng với giám sát biến đổi của di vật. Sau gần ba năm phát lộ, yêu cầu cấp thiết là một tiến độ cụ thể để việc cứu giữ con tàu được thực hiện sớm, an toàn và kịp thời.■

Đi tìm những gương mặt của múa Việt ngày mai

● **THÙY TRANG - HỒNG HẠNH**

Lần đầu tiên, học sinh, sinh viên ngành múa có một cuộc thi riêng ở quy mô toàn quốc. Trên sân khấu, những người trẻ không chỉ trình diễn những gì đã học mà còn thử sức với sáng tạo, gặp gỡ bạn nghề và tìm thấy con đường mình muốn theo đuổi.

Thứ trưởng Tạ Quang Đông và PGS.TS Lâm Nhân, Hiệu trưởng Trường ĐH Văn hóa TP.HCM tặng hoa các thành viên Ban giám khảo **Ảnh: BTC**

Sau những ngày tranh tài tại TP.HCM, đợt 1 Cuộc thi Tài năng Múa HSSV toàn quốc năm 2026 khép lại bằng lễ bế mạc, trao giải diễn ra tối nay 6.11. Do Bộ VHTTDL chủ trì tổ chức, cuộc thi mang chủ đề *Tài năng Múa trẻ: Gìn giữ bản sắc - Tỏa sáng tương lai*, hướng đến lực lượng đang học tập tại các cơ sở đào tạo nghệ thuật trên cả nước. Đây không chỉ là sân chơi để thí sinh thể hiện kỹ thuật, mà còn là nơi các cơ sở đào tạo và khích lệ học sinh, sinh viên tìm tòi, sáng tạo.

Với NSND Hà Thế Dũng, Phó Chủ tịch Hội Nghệ sĩ Múa Việt Nam, Chủ tịch Hội đồng nghệ thuật Hội Nghệ sĩ Múa TP.HCM, Trưởng Ban Giám khảo, điều đáng quý trước hết là người học có cơ hội được đánh giá trong một môi trường chuyên môn chung. Trước đây, nhiều cuộc thi, chương trình biểu diễn chủ yếu dành cho nghệ sĩ và các đơn vị chuyên nghiệp. Những người còn ngồi trên ghế nhà trường, dù có năng lực và đam mê, chưa có nhiều dịp thử sức ở một sân chơi tương tự.

Ở cuộc thi này, thí sinh từ bậc trung cấp đến đại học được tiếp xúc với đa dạng phong cách biểu diễn, phương pháp đào tạo khác nhau. Các trường cũng có dịp nhìn lại kết quả giảng dạy khi đặt học trò của mình bên cạnh người học từ những đơn vị khác. Nhận xét chuyên môn vì thế không chỉ dành cho một tiết mục trên sân khấu mà còn có ích cho quá trình rèn luyện sau cuộc thi. Với các em, đây cũng là dịp làm quen với áp lực biểu diễn, học cách chuẩn bị tâm thế và hoàn thiện tác phẩm trước công chúng.

NSND Hà Thế Dũng lưu ý, không thể dùng thước đo dành cho nghệ sĩ chuyên nghiệp để đánh giá học sinh, sinh viên. Kỹ thuật, khả năng diễn đạt, tư duy nghệ thuật cần được xem xét cùng tiến trình học tập và tiềm năng phát triển. Với bảng tài năng biên đạo, Ban Giám khảo đặc biệt quan tâm đến ý tưởng, sự tìm tòi và dấu hiệu của tư duy sáng tạo. Theo ông, mục tiêu không phải tìm ngay một biên đạo xuất sắc mà là nhận diện người có tố chất, khát vọng sáng tạo để tiếp tục bồi dưỡng.

Cần một sân chơi để nhận diện tài năng

Gần 200 thí sinh từ 18 cơ sở đào tạo mang đến 158 tác phẩm, tiết mục, tham gia hai đợt thi tại TP.HCM và Hà Nội. Riêng đợt 1 có 63 thí sinh thuộc 8 cơ sở đào tạo tranh tài ở bốn bảng: Múa cổ điển châu Âu (Ballet) và Ballet hiện đại; Múa đương đại; Múa dân gian dân tộc và múa truyền thống; Tài năng biên đạo. Sự hiện diện của nhiều chuyên ngành, nhiều cấp học tạo cơ hội để những người đang chuẩn bị bước vào nghề quan sát, học hỏi lẫn nhau. Không ít thí sinh lần đầu được đặt tác phẩm của mình bên cạnh những cách tiếp cận khác, trong một không gian biểu diễn có sự theo dõi và nhận xét của giới chuyên môn.

Theo Thứ trưởng Bộ VHTTDL Tạ Quang Đông, Trưởng BTC cuộc thi, cùng với giao lưu và hội nhập quốc tế, nghệ thuật múa ngày càng có cơ hội hiện diện trong âm nhạc, điện ảnh, sân khấu, du lịch văn hóa và các sản phẩm sáng tạo. Cơ hội ấy đòi hỏi người làm nghề vừa có nền tảng truyền thống, vừa tiếp cận được những phương pháp, ngôn ngữ nghệ thuật mới.

Thứ trưởng cho biết Nghị quyết số 80-NQ/TW về phát triển văn hóa Việt Nam, Chiến lược phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam và Đề án đào tạo, bồi dưỡng nhân lực văn hóa nghệ thuật ở nước ngoài đến năm 2030 đều đặt ra yêu cầu chú trọng nguồn nhân lực sáng tạo, mở rộng điều kiện học tập, trao đổi chuyên môn. Trong định hướng đó, cuộc thi còn giúp phát hiện tài năng trẻ, kết nối

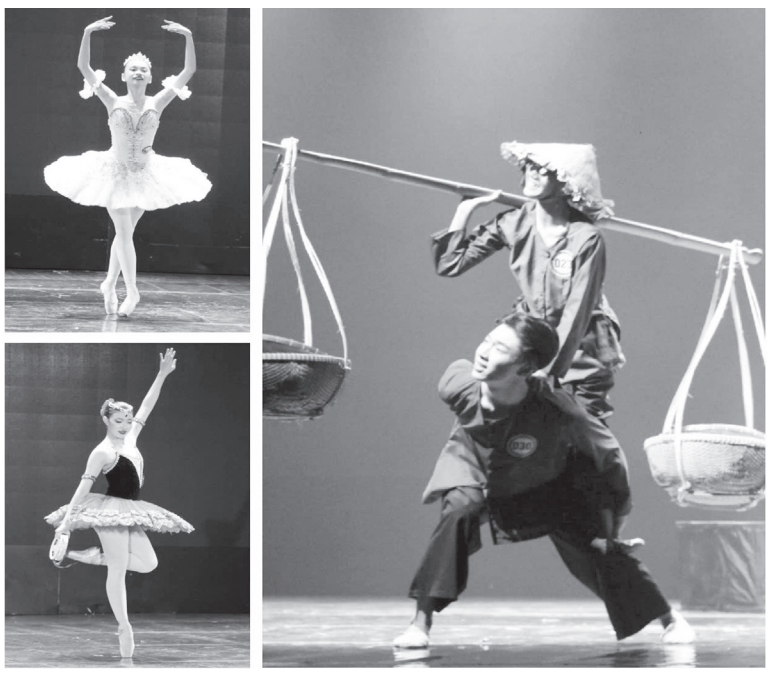
Mang chất liệu quê hương lên sân khấu

Lần đầu tham gia một cuộc thi múa quy mô toàn quốc, Trương Phạm Thảo Vy, sinh viên Trường Đại học Văn Lang, mang đến tác phẩm Vọng do chính em biên đạo. Thảo Vy chia sẻ, bên cạnh sự háo hức, em không tránh khỏi hồi hộp khi bước lên sân khấu lớn. Qua theo dõi phần thi của các bạn đến từ nhiều cơ sở đào tạo, Vy ấn tượng với sự đầu tư nghiêm túc, niềm say mê dành cho nghệ thuật múa, đồng thời học hỏi thêm được nhiều điều từ cách dàn dựng, xử lý tác phẩm và phong cách biểu diễn của từng thí sinh.

Trong *Vọng*, Vy sử dụng giai điệu và bốn câu hát từ *Dạ cổ hoài lang* của cố nhạc sĩ Cao Văn Lầu, đưa tâm tư, tình cảm gửi trong âm nhạc Nam Bộ vào ngôn ngữ hình thể. Với nữ sinh viên, chất liệu truyền thống không phải phần nhạc nền có thể mượn tùy ý. Người biên đạo cần hiểu câu chuyện và tinh thần văn hóa phía sau giai điệu ấy trước khi tìm cách thể hiện bằng múa đương đại. Cách nghĩ của Vy cũng gợi ra một câu hỏi quen thuộc trong đào tạo nghệ thuật: làm mới di sản thế nào để người xem hôm nay cảm nhận được, mà không làm mất đi cốt cách của di sản?

Không chỉ thí sinh, những người đến theo dõi cuộc thi cũng có được bài học riêng. Phùng Vinh Quang, sinh viên năm thứ hai ngành Quản lý văn hóa, chuyên ngành Tổ chức sự kiện VHTTDL, Trường Đại học Văn hóa TP.HCM, quan tâm đến cách một chương trình nghệ thuật được tổ chức và vận hành. Việc quan sát tiết mục, sân khấu, nhịp điều phối giúp Quang nối kiến thức học ở trường với công việc mình hướng tới.

Còn Vũ Thị Nhuần, sinh viên ngành Múa dân gian dân tộc Trường Trung cấp Múa TP.HCM, tìm thấy ở các phần diễn cơ hội tiếp cận những kỹ thuật và nội dung mà

Một số tiết mục dự thi của các thí sinh

chương trình học chưa có điều kiện đi sâu. Những gì tận mắt chứng kiến trở thành tư liệu để Nhuần nghiên cứu, tập luyện thêm. Mỗi người đến với cuộc thi từ một vị trí khác nhau, nhưng đều có thêm điều để mang trở lại giảng đường.

Từ những trải nghiệm ấy, ý nghĩa của sân chơi vượt ra ngoài bảng điểm và thứ hạng. Người trẻ biết mình đang ở đâu, được nhìn thấy bạn bè cùng thế hệ nỗ lực ra sao và hiểu rõ hơn những đòi hỏi của nghề. Với các cơ sở đào tạo, đó cũng là cơ hội nhận diện những điểm mạnh, khoảng trống và khả năng hợp tác trong đào tạo.

NSND Hà Thế Dũng cho biết, bên cạnh chính sách đầu tư của Nhà nước, một số cơ hội học bổng quốc tế đang mở ra cho người học đáp ứng yêu cầu chuyên môn. Bởi vậy, phát hiện đúng tài năng từ khi còn ở trường sẽ giúp cơ sở đào tạo và cơ quan quản lý có căn cứ lựa chọn, hỗ trợ những gương mặt triển vọng. Ông kỳ vọng cuộc thi được duy trì thường xuyên, trở thành nơi lực lượng trẻ cọ xát, trưởng thành và chuẩn bị cho các cuộc thi quốc tế.

Sau đợt thi tại TP.HCM, *Tài năng Múa trẻ: Gìn giữ bản sắc - Tỏa sáng tương lai* sẽ tiếp tục diễn ra tại Hà Nội, mở thêm cơ hội giao lưu, thử sức cho học sinh, sinh viên các cơ sở đào tạo nghệ thuật. Từ sân chơi đầu tiên này, điều được mong đợi là cuộc thi sẽ trở thành hoạt động thường xuyên, giúp các tài năng múa trẻ có thêm điều kiện rèn luyện, tích lũy kinh nghiệm biểu diễn và từng bước trưởng thành trong nghề. ■

Thay lời muốn nói tháng 11: Gửi yêu thương theo màu thời gian

Chương trình *Thay lời muốn nói* tháng 11.2026 với chủ đề *Màu thời gian* sẽ diễn ra tối 8.11 tại TP.HCM, đưa khán giả trở về với những ký ức, tình cảm gia đình và những lời yêu thương chưa kịp nói. Qua những câu chuyện về tuổi xế chiều, khoảng cách thế hệ và tình thân, chương trình gợi nhắc khán giả quan tâm nhiều hơn đến cha mẹ, ông bà, trân trọng những phút giây sum họp khi còn có thể. Xen giữa các câu chuyện là những ca khúc gắn với ký ức và tình yêu cuộc sống, được thể hiện qua giọng hát của Quang Dũng, Hà Trần, Hồ Trung Dũng, Trần Ngọc Ánh, Hoàng Trang, cùng phần trình diễn của nghệ sĩ guitar Nguyễn Đông và nghệ sĩ piano Duy Nguyện.

Đáng chú ý, từ mỗi vé bán ra, BTC sẽ trích 100.000 đồng đóng góp vào Quỹ của Ủy ban MTTQ Việt Nam TP.HCM, hỗ trợ các hoạt động an sinh xã hội. Chương trình bắt đầu lúc 20h ngày 8.11, phát sóng lúc 21h cùng ngày trên HTV9, VOH, HTVm, HTVC và các nền tảng số của HTV.

T.TRANG

Việt Nam có thêm hai Di sản tư liệu khu vực châu Á - Thái Bình Dương

Hôm qua 5.11, tại Indonesia, Hội nghị toàn thể lần thứ 11 của Ủy ban Chương trình Ký ức thế giới khu vực châu Á - Thái Bình Dương (MOWCAP) đã nhất trí ghi danh Ma nhai trên núi Non Nước (Ninh Bình) và Văn bia Phố Hiến (Hưng Yên) vào Danh mục Di sản tư liệu khu vực châu Á - Thái Bình Dương.

Cả hai hồ sơ của Việt Nam đều nhận được 100% số phiếu đồng thuận. Tại hội nghị, MOWCAP xem xét 24 hồ sơ đề cử của 11 quốc gia thành viên, trong đó 21 hồ sơ được thông qua.

Ma nhai trên núi Non Nước, thuộc Di tích quốc gia đặc biệt núi Non Nước (Ninh Bình), gồm các bài thơ, ký, đề từ, sắc chỉ, ngự bút… khắc trực tiếp trên vách đá bằng chữ Hán, chữ Nôm và chữ Quốc ngữ, có niên đại từ thế kỷ XIV đến XX. Hệ thống văn khắc lưu dấu tư tưởng, tình cảm của nhiều danh nhân như Trương Hán Siêu, Lê Thánh Tông, Ngô Thì Nhậm, đồng thời ghi chép những sự kiện lịch sử, sinh hoạt văn hóa, tín ngưỡng qua nhiều thời kỳ.

Văn bia Phố Hiến (Hưng Yên) có niên đại từ thế kỷ XVII đến đầu thế kỷ XX, phản ánh lịch sử hình thành, phát triển của thương cảng Phố Hiến. Đặc biệt, các văn bia của cộng đồng người Việt và người Hoa cho thấy sự giao thoa văn hóa, đời sống cộng cư và những đóng góp trong xây dựng, gìn giữ các di tích.

Việc ghi danh khẳng định giá trị lịch sử, văn hóa và tư liệu của hai di sản trong kho tàng ký ức khu vực. **ANH TÚ**

Nối những "ốc đảo" tri thức

● **BÁ TRƯỜNG; ảnh: ANH HUY**

Khi mỗi thư viện vận hành một hệ thống riêng, tài nguyên số dễ bị chia cắt, còn người đọc phải tìm kiếm ở nhiều nơi. Mô hình thư viện số dùng chung mở ra khả năng kết nối các kho tri thức, song muốn vận hành hiệu quả phải giải được bài toán quản trị, bản quyền và nhân lực.

Liên thông thay vì mạnh ai nấy làm

Một thư viện có nhiều tài liệu số nhưng thiếu kết nối vẫn chỉ phục vụ một nhóm độc giả. Thực tế ấy đòi hỏi thay đổi cách đầu tư thư viện. Ở nhiều nơi, các hệ thống được xây dựng riêng lẻ, thiếu chuẩn liên thông, dẫn đến tình trạng trùng lặp nguồn lực nhưng khả năng khai thác còn hạn chế.

Khó khăn càng rõ hơn tại thư viện phường, xã, trường phổ thông và những cơ sở giáo dục quy mô nhỏ. Kinh phí hạn hẹp, thiếu nhân sự công nghệ và năng lực quản trị khiến việc đầu tư một hệ thống số hoàn chỉnh trở thành gánh nặng. Nhu cầu tìm kiếm học liệu trực tuyến lại ngày càng đa dạng. Nếu đơn vị nào cũng tự mua phần mềm, thiết lập kho lưu trữ và vận hành độc lập, khoảng cách về chất lượng phục vụ khó được thu hẹp.

Vấn đề này đã được trao đổi tại hội thảo *Thư viện số dùng chung - Từ mô hình đến giải pháp triển khai*, tổ chức vừa qua tại Trường Đại học Văn hóa TP.HCM. Theo PGS.TS Nguyễn Thế Dũng, phát triển thư viện số dùng chung là xu hướng gắn với việc hoàn thiện cơ chế, chính sách, xây dựng hạ tầng công nghệ, chuẩn liên thông và phát triển tài nguyên số. Song song với đó là đổi mới phương thức phục vụ theo nhu cầu người sử dụng, nâng cao chất lượng nhân lực và tăng cường hợp tác giữa các đơn vị.

Điểm quan trọng là "dùng chung" không đồng nghĩa gom mọi tài liệu vào một kho duy nhất. Thư viện có thể kết nối để chia sẻ nền tảng kỹ thuật, công cụ tìm kiếm, dữ liệu phù hợp và một số dịch vụ, trong khi vẫn quản lý bộ sưu tập và hoạt động riêng. Cách làm này giúp các đơn vị quy mô nhỏ tiếp cận công nghệ mà không phải gánh toàn bộ chi phí đầu tư, bảo trì.

Ông Nguyễn Anh Dũng, nhà sáng lập, Tổng Giám đốc ViLIB nhấn mạnh sự khác biệt giữa dùng chung hạ tầng và tập trung tất cả nguồn lực. Theo mô hình được giới thiệu, các thư viện có thể sử dụng chung phần mềm quản trị, chuẩn dữ liệu, năng lực lưu trữ, tìm kiếm và thống kê. Tuy nhiên, tên gọi, tài khoản quản trị, dữ liệu nội sinh, bộ sưu tập cùng quyền quyết định đối với tài nguyên vẫn thuộc từng thư viện.

Thư viện số dùng chung góp phần mở rộng khả năng tiếp cận tri thức của người dân

Đừng để số hóa chỉ là những kho tài liệu đóng kín

Điều đáng suy nghĩ là trong khi công nghệ ngày càng giúp con người kết nối dễ dàng hơn, không ít thư viện số vẫn hoạt động riêng lẻ, khiến nguồn tài nguyên được đầu tư công phu chưa đến được với nhiều người đọc. Một tài liệu đã số hóa nhưng khó tìm kiếm, không thể chia sẻ hoặc thiếu người hướng dẫn khai thác thì giá trị sử dụng vẫn rất hạn chế. Bởi vậy, xây dựng thư viện số dùng chung cần bắt đầu từ nhu cầu thực tế của người đọc, có cơ chế liên thông, quản lý bản quyền và trách nhiệm vận hành rõ ràng. Sau cùng, hiệu quả chuyển đổi số phải được nhìn từ những người thực sự tiếp cận và sử dụng tri thức, chứ không phải số lượng kho dữ liệu được tạo ra.

Ranh giới ấy giúp mỗi đơn vị giữ quyền tự chủ. Điều này có ý nghĩa thiết thực với địa phương thiếu nguồn lực đầu tư công nghệ. Một thư viện trường học có thể tiếp cận hạ tầng chung nhưng vẫn chủ động xây dựng học liệu cho chương trình giảng dạy; thư viện cơ sở có thể phục vụ bạn đọc địa phương mà không phải tự phát triển mọi công cụ kỹ thuật. Hiệu quả vì thế cần đo bằng số lượt khai thác, mức độ đáp ứng nhu cầu và chất lượng dịch vụ, chứ không chỉ bằng số tài liệu được số hóa hay số tài khoản đăng ký.

Có nền tảng chung, chưa đủ để chia sẻ

Nếu kết nối kỹ thuật giúp người dùng tìm đến nhiều nguồn tư liệu hơn, quyền khai thác lại quyết định họ thực sự được đọc và sử dụng những gì. Số hóa không đồng nghĩa được tự do sao chép hay chia sẻ tài liệu. Đây là điểm dễ phát sinh vướng mắc khi mở rộng mạng lưới thư viện số.

Tại hội thảo, TS Thái Thu Hoài, Trường Đại học Văn hóa TP.HCM đề cập quan hệ giữa xuất bản và thư viện trong kỷ nguyên số, nhấn mạnh yêu cầu kết nối song hành với bảo đảm bản quyền. Thư viện muốn mở rộng nguồn học liệu cần có cơ chế phối hợp rõ ràng với tác giả, nhà xuất bản và các chủ sở hữu quyền, thay vì chỉ trông chờ giải pháp công nghệ.

Từ góc độ pháp lý, ThS Ngô Nguyễn Cảnh, Trường Đại học Luật TP.HCM chỉ ra những rào cản liên quan đến giới hạn sao chép, mô hình mượn kỹ thuật số có kiểm soát và phạm vi ngoại lệ khai thác văn bản, dữ liệu phục vụ huấn luyện trí tuệ nhân tạo. Ông đề xuất hoàn thiện pháp luật, phát triển cơ chế cấp phép tập thể, tích hợp công cụ quản trị quyền trên hạ tầng liên thư viện, đồng thời thúc đẩy tài nguyên mở.

Những vấn đề này cho thấy chia sẻ tài nguyên phải bắt đầu từ việc xác định nguồn gốc, tình trạng quyền và phạm vi sử dụng của từng tài liệu. Thông tin bản quyền cần được ghi nhận ngay khi tiếp nhận, số hóa, đưa vào hệ thống. Nếu để đến lúc người đọc phát sinh nhu cầu mới kiểm tra quyền khai thác, sự thuận tiện mà mô hình dùng chung hứa hẹn sẽ khó thành hiện thực.

Bên cạnh quy định pháp luật, hợp tác giữa thư viện, cơ sở giáo dục, nhà xuất bản, tác giả và doanh nghiệp công nghệ cần được xây dựng trên trách nhiệm cụ thể. Ai cung cấp tài nguyên, ai quản lý quyền truy cập, ai chịu trách nhiệm khi dữ liệu bị sử dụng sai phạm vi là những câu hỏi phải có lời giải trước khi mở rộng mạng lưới. Chỉ khi đó, khả năng kết nối mới đi cùng sự tin cậy.

Ở bậc đại học, lợi ích của thư viện số dùng chung còn gắn trực tiếp với chất lượng đào tạo. Theo ThS Nguyễn Hải Gian, Trường Đại học Văn hóa TP.HCM, thư viện số giúp giảng viên mở rộng nguồn học liệu, đổi mới phương pháp giảng dạy; giúp sinh viên, nhà nghiên cứu tiếp cận tài liệu thuận tiện hơn và lưu giữ các kết quả nghiên cứu của nhà trường. Nguồn dữ liệu này còn có thể phục vụ quản trị, bảo đảm chất lượng và phân bổ nguồn lực.

Tuy vậy, một kho tài liệu trực tuyến dù phong phú cũng khó phát huy tác dụng nếu đứng ngoài hoạt động dạy và học. Thư viện cần gắn với chương trình đào tạo, nhu cầu của giảng viên, sinh viên và công việc nghiên cứu. Tương tự, ở địa phương, dịch vụ số phải tính đến thói quen đọc, kỹ năng sử dụng thiết bị và điều kiện kết nối của từng nhóm bạn đọc. Người không quen thao tác trên nền tảng số cần được hướng dẫn để thực sự tiếp cận tài nguyên.

Cùng với phần mềm và đường truyền, đội ngũ làm thư viện giữ vai trò quyết định. Nhân viên cần được tập huấn về quản trị dữ liệu, bản quyền, hỗ trợ người sử dụng; các đơn vị cũng cần thí điểm, đánh giá trước khi nhân rộng. Nếu chỉ đầu tư hệ thống mà không bố trí người vận hành, cập nhật và giới thiệu nguồn tài liệu, thư viện số có nguy cơ trở thành một kho lưu trữ ít người ghé tới.

Để thư viện số dùng chung phát huy hiệu quả, điều cần thiết là một cơ chế hợp tác rõ ràng giữa các đơn vị, từ đầu tư hạ tầng, quản lý tài nguyên đến tổ chức phục vụ bạn đọc. Khi các thư viện có thể chia sẻ nguồn lực mà vẫn giữ được quyền tự chủ, người đọc sẽ có thêm cơ hội tiếp cận những tài liệu trước đây chỉ nằm trong phạm vi một cơ sở. Đó cũng là cách từng bước nối những "ốc đảo" tri thức, để nguồn tài nguyên đã được đầu tư, số hóa có thể phục vụ rộng rãi hơn cho học tập, nghiên cứu và đời sống cộng đồng. ■

HƯỞNG ỨNG NGÀY PHÁP LUẬT VIỆT NAM 9.11.2026:

Không thích bạn, sao lại là bắt nạt?

● ĐỖ HUYỀN

"Chúng con không thích một bạn, rủ nhau không chơi với bạn thì sao lại là bạo lực học đường?". Câu hỏi của học sinh Trường Tiểu học Cát Linh (Hà Nội) trong buổi tuyên truyền pháp luật "Phòng, chống tai nạn thương tích và bạo lực học đường" cho thấy có những hành vi tưởng chừng rất nhỏ trong quan hệ bạn bè nhưng lại cần được người lớn giải thích thấu đáo.

Từ những câu chuyện ứng xử đến kỹ năng phòng tránh tai nạn, cả hai nội dung đều vô cùng quan trọng để xây dựng trường học an toàn và hạnh phúc, chương trình đã đưa kiến thức pháp luật đến gần hơn với đời sống học đường.

Để trẻ hiểu điều gì có thể làm tổn thương bạn

Trong sân Trường Tiểu học Cát Linh - Phân hiệu Tô Vĩnh Diện, hàng trăm học sinh trong sắc áo đỏ chăm chú theo dõi buổi tuyên truyền. Trên màn hình lớn, những tình huống quen thuộc hiện lên sinh động: Bạn nhỏ bị ngã, em bé đứng trước ổ điện, những đứa trẻ xô đẩy, bắt nạt nhau... Các câu hỏi liên tiếp được đặt ra, nhiều cánh tay giơ lên xin trả lời.

Không khí trở nên sôi nổi khi bác sĩ Trần Hoài Bắc, đến từ Trạm Y tế phường Ô Chợ Dừa, trao đổi trực tiếp với học sinh. Các em hào hứng kể lại những điều mình biết, hỏi về các tình huống có thể gặp trong cuộc sống. Đáng chú ý, có em băn khoăn: "Chúng con không thích bạn, rủ nhau không chơi với bạn sao lại là bạo lực học đường?".

Câu hỏi chạm đến một vấn đề không dễ giải thích, ngay cả với người lớn. Trẻ em có quyền lựa chọn bạn chơi, nhưng việc cố tình lôi kéo cả nhóm xa lánh, cô lập một bạn khác lại có thể trở thành hành vi bắt nạt. Ranh giới nằm ở cách ứng xử, mức độ cố ý gây tổn thương và hậu quả đối với người bị nhắm đến.

Bắt nạt không nhất thiết bắt đầu bằng cú đánh, mà có thể là lời chế giễu lặp đi lặp lại, cố tình loại một bạn khỏi hoạt động chung, nhắn tin xúc phạm hoặc phát tán hình ảnh của bạn để làm trò cười. Với học sinh tiểu học, nhiều hành vi diễn ra trong tâm thế đùa nghịch, nhưng người chịu đựng có thể mang theo cảm giác sợ hãi, mặc cảm mỗi khi đến lớp.

Bởi vậy, thay vì những lời răn dạy chung chung, các em cần được phân tích từng tình huống cụ thể: Khi không muốn chơi với một bạn, nên ứng xử thế nào? Nếu chứng kiến bạn bị bắt nạt, có nên im lặng? Khi bị đe dọa hoặc cô lập, cần tìm đến ai? Đây cũng là nội dung Trường Tiểu học Cát Linh chú trọng trong hoạt động hưởng ứng Ngày Pháp luật Việt Nam (9.11.2026).

Thông điệp *Lá chắn yêu thương* được giới thiệu bằng những hình ảnh gần gũi: Xây dựng tình bạn đẹp, tôn trọng sự khác biệt, không cổ vũ hay phát tán hình ảnh bạo lực lên mạng xã hội; tìm kiếm sự hỗ trợ của thầy cô, cha mẹ khi bị bắt nạt. Học sinh còn được khuyến khích đặt câu hỏi, kể cả khi các em chưa hiểu đúng, để người lớn có dịp giải thích cặn kẽ. Những trao đổi ấy giúp thầy cô hiểu học sinh nghĩ gì về bắt nạt, thay vì cho rằng các em đã biết.

Học cách tự bảo vệ mình từ những tình huống gần gũi

Cùng với phòng, chống bạo lực học đường, nội dung phòng tránh tai nạn thương tích thu hút sự quan tâm của học sinh. Những nguy cơ bác sĩ Trần Hoài Bắc đề cập đều có thể xảy ra hằng ngày: Ngã khi chạy nhảy, bỏng do tiếp xúc vật nóng, điện giật, đuối nước, ngộ độc hoặc tai nạn giao thông.

Không dừng ở việc nhận diện nguy cơ, buổi sinh hoạt còn hướng dẫn kỹ năng sơ cứu ban đầu. Trên sân khấu, một học sinh được mời tham gia tình huống giả định bị thương ở tay. Dưới sự hướng dẫn của nhân viên y tế, em thực hành cách nâng đỡ, cố định cánh tay bằng băng tam giác.

Với trẻ nhỏ, hình ảnh thực hành thường dễ ghi nhớ hơn nhiều lời giải thích. Điều quan trọng là các em phải biết giới hạn của mình. Khi gặp người bị tai nạn, trẻ cần báo ngay cho thầy cô, cha mẹ hoặc người lớn có trách nhiệm; không tự ý di chuyển người nghi bị chấn thương nặng hay thực hiện thao tác vượt quá hiểu biết.

Sự tham gia của Trạm Y tế phường Ô Chợ Dừa cho thấy hiệu quả phối hợp giữa nhà trường và lực lượng chuyên môn. Qua video, câu hỏi tương tác và thực hành, học sinh được trực tiếp suy nghĩ, tham gia xử lý tình huống thay vì chỉ nghe những điều được căn dặn.

Thầy trò trường Tiểu học Cát Linh - Phân hiệu Tô Vĩnh Diện cùng bác sĩ Trần Hoài Bắc hưởng ứng Ngày Pháp luật nước CHXHCN Việt Nam năm 2026

Từ lời dạy đến cách ứng xử mỗi ngày

Phát động hoạt động hưởng ứng Ngày Pháp luật Việt Nam năm 2026, Nhà giáo Bùi Thị Hòa, Bí thư Đảng bộ, Hiệu trưởng Trường Tiểu học Cát Linh nhấn mạnh việc giáo dục học sinh ý thức sống có trách nhiệm, biết tôn trọng bản thân và người khác ngay từ những năm học đầu đời.

Theo Nhà giáo Bùi Thị Hòa, giáo dục pháp luật cần được lồng ghép vào các môn học, hoạt động giáo dục bằng những hình thức phù hợp lứa tuổi. Các em được hướng dẫn chấp hành nội quy, luật giao thông, không bắt nạt bạn bè, biết tự bảo vệ mình trên mạng và tìm kiếm sự giúp đỡ khi cần thiết. Cô mong mỗi học sinh trở thành "một tuyên truyền viên nhỏ tuổi", lan tỏa những hành động đẹp trong gia đình, nhà trường và cộng đồng.

Chia sẻ quan điểm này, cô giáo Vũ Hoài Thu cho rằng giáo dục pháp luật không nên chỉ dừng lại ở một buổi phát động mà cần được lồng ghép vào các tiết học, qua những tình huống về an toàn giao thông, cách ứng xử với bạn bè hay quyền và bổn phận của học sinh. Theo cô, trước hết, giáo viên phải làm gương, bởi lời nói của thầy cô chỉ có sức thuyết phục khi đi cùng hành động.

Thay mặt học sinh toàn trường, em Phạm Quỳnh Nga, lớp 4A0 bày tỏ quyết tâm thực hiện tốt nội quy, chấp hành luật giao thông, trung thực trong học tập, không bắt nạt hay làm tổn thương bạn bè, biết giúp đỡ và nhắc nhở nhau thực hiện những hành vi đúng đắn. Nhưng để giữ được lời hứa ấy, các em cần sự kiên trì của người lớn. Trẻ có thể biết không được bắt nạt bạn mà vẫn lúng túng khi xảy ra mâu thuẫn; có thể thuộc quy định giao thông nhưng khó làm theo nếu cha mẹ không nêu gương. Với những chuyện buồn giữa bạn bè, thầy cô còn phải biết lắng nghe để nhận ra điều trẻ chưa nói thành lời.

Trao đổi với *Văn Hóa* về việc giáo dục kỹ năng ứng xử cho học sinh, Nhà giáo Hà Ngọc Lan, Phó Hiệu trưởng Trường Tiểu học Cát Linh nhận định: "Ở tuổi các con, đôi khi một lời nói đùa hay việc không cho bạn chơi cùng cũng có thể khiến một đứa trẻ buồn rất lâu. Chúng tôi mong các con hiểu rằng không nhất thiết phải thân với tất cả mọi người, nhưng không được cố tình làm ai đó tổn thương. Điều thầy cô muốn giữ gìn nhất là để mỗi đứa trẻ đến trường đều cảm thấy mình được tôn trọng, được lắng nghe và có bạn bè bên cạnh".

Câu hỏi "không thích bạn, sao lại là bắt nạt?" cũng là điều đáng để thầy cô và cha mẹ suy nghĩ. Trẻ có quyền chọn bạn mà chơi, nhưng cần hiểu rằng không thích một người khác với việc rủ nhau xa lánh, cô lập người ấy. Từ cách ứng xử với bạn bè đến ý thức phòng tránh tai nạn, những bài học gần gũi ấy cần được nhắc nhở, thực hành thường xuyên, để mỗi ngày đến trường, các em được học tập trong môi trường an toàn, được tôn trọng và vui bên bạn bè. ■

Video tuyên truyền, nhận diện các hành vi bắt nạt, bạo lực học đường, trong đó có hành vi xúc phạm, cô lập bạn bè trên mạng xã hội

Gắn giáo dục STEM với định hướng nghề nghiệp

Sở GD&ĐT TP.HCM yêu cầu các trường phổ thông tăng cường gắn giáo dục STEM với hoạt động hướng nghiệp, phù hợp từng cấp học và định hướng phát triển đô thị thông minh.

Theo chỉ đạo ngày 3.11 của Phó Giám đốc Sở GD&ĐT Nguyễn Bảo Quốc, các cơ sở giáo dục cần đẩy mạnh sinh hoạt chuyên môn theo cụm trường, tổ chức dạy thử nghiệm bài học STEM, chia sẻ kinh nghiệm tích hợp hướng nghiệp phù hợp điều kiện thực tế. Ở cấp tiểu học, giáo dục STEM được triển khai qua bài học, hoạt động trải nghiệm và làm quen nghiên cứu khoa học - kỹ thuật, giúp học sinh khám phá sở thích, năng lực bản thân mà không gây áp lực. Với cấp THCS, học sinh được trải nghiệm các vai trò nghề nghiệp mô phỏng như kỹ sư, nhà nghiên cứu, chuyên viên dữ liệu, qua đó hỗ trợ tư vấn phân luồng sau lớp 9. Ở cấp THPT, các trường đẩy mạnh nghiên cứu khoa học, học tập liên môn, hướng dẫn học sinh lựa chọn ngành nghề, tổ hợp xét tuyển; tăng cường kết nối với đại học, viện nghiên cứu và doanh nghiệp công nghệ.

Qua đó, học sinh có thêm cơ hội khám phá năng lực, sở thích và định hướng nghề nghiệp từ sớm. Việc gắn STEM với hướng nghiệp cũng giúp các trường tư vấn lựa chọn ngành học sát thực tế hơn. **B.T**

Chuyện những người trẻ về làng "làm việc xanh"

THANH MAI

Từ chiếc đèn cảnh báo nước mặn giúp bà con giữ vườn cây ở Cồn Hô đến những tờ giấy làm từ rơm rạ tại Huế, các nhóm thanh niên đang mang kiến thức từ giảng đường về giải quyết những khó khăn của người dân. Những sáng kiến ấy còn mở ra cơ hội để học sinh, các gia đình cùng tìm hiểu, thực hành và thay đổi thói quen trong việc gìn giữ môi trường sống.

Người trẻ biến ý tưởng thành hành động

Biến đổi khí hậu đang ảnh hưởng rõ đến sản xuất và sinh hoạt ở nhiều địa phương. Với người trồng cây ăn trái, một lần lấy nhầm nước nhiễm mặn có thể khiến cả vườn cây bị thiệt hại. Với những vùng quê sau mùa gặt, chuyện xử lý rơm rạ cũng không đơn giản khi việc đốt bỏ gây khói bụi, ô nhiễm. Từ những khó khăn ấy, người trẻ đã tìm lời giải bằng kiến thức được học và sự hiểu biết thực tế ở địa phương.

Tại Hội nghị Tổng kết Sáng kiến Thanh niên Tiên phong (YAI) 2026 vừa diễn ra tại Hà Nội, đại diện 10 nhóm dự án được hỗ trợ đã chia sẻ kết quả triển khai sáng kiến. Mỗi nhóm chọn một hướng đi, nhưng đều bắt đầu từ nhu cầu cụ thể của cộng đồng. Dự án "Horizon" tại Cồn Hô (Vĩnh Long) là một ví dụ. Nhóm sinh viên xây dựng hệ thống quan trắc gồm hai trạm cảm biến nước - đất và một thiết bị kết nối (gateway), đưa dữ liệu lên nền tảng web để bà con theo dõi điều kiện môi trường phục vụ sản xuất, sinh hoạt. Dự án còn hướng tới hướng dẫn 30 thanh niên và 5 người dân địa phương tiếp cận, đọc và sử dụng những thông tin thu được từ hệ thống.

Điều bà con cần nhất là biết lúc nào nguồn nước có nguy cơ nhiễm mặn. Trước đây, họ phải kiểm tra, thậm chí nếm nước theo cách thủ công, có khi thức đêm canh nguồn nước tưới. Nếu lấy nhầm nước mặn, cây ăn trái sẽ bị cháy lá, chết cây. Với hệ thống mới, tín hiệu cảnh báo được thể hiện qua đèn báo ở bến đò và có thể xem nhanh trên điện thoại. Người trồng vườn bớt một công đoạn vất vả, đồng thời có thêm cơ sở để quyết định khi nào nên lấy nước. Việc giữ được nguồn nước ngọt cũng có ý nghĩa với mô hình du lịch sinh thái của Cồn Hô.

Ở TP Huế, dự án "Chuyến đi của rơm" lại khởi đầu từ thứ nguyên liệu quen thuộc sau mỗi vụ gặt.

Các thành viên dự án "Horizon" vận chuyển thiết bị đến Cồn Hô, một cù lao nhỏ ở Vĩnh Long, để triển khai hệ thống quan trắc môi trường, hỗ trợ người dân theo dõi nguồn nước và chủ động ứng phó với xâm nhập mặn

Rơm rạ được thu gom, làm thành giấy thủ công thay vì đốt bỏ. Sản phẩm nhỏ bé ấy giúp người tham gia nhìn lại cách sử dụng phụ phẩm nông nghiệp, đồng thời gợi ra một hướng giảm khói bụi từ đồng ruộng.

Nhóm dự án tổ chức các hoạt động trải nghiệm STEAM về biến đổi khí hậu và kinh tế tuần hoàn cho 343 học sinh và người khuyết tật. Một cuộc thi video thu hút hơn 25.000 lượt xem; triển lãm cộng đồng đón 120 người tham gia. Qua việc tự tay làm giấy, tìm hiểu vật liệu và trao đổi về môi trường, những khái niệm tưởng xa lạ được đưa vào hoạt động mà trẻ em có thể quan sát, thử sức. Cách làm ấy cũng tạo cơ hội để gia đình cùng trò chuyện với con về thói quen sử dụng, tiết kiệm và xử lý những thứ thường bị coi là đồ bỏ đi.

Hai dự án đều không bắt đầu từ khẩu hiệu lớn. Một bên giúp người làm vườn tránh thiệt hại vì nước mặn; bên kia tận dụng rơm rạ, đưa học sinh và người khuyết tật đến gần câu chuyện tái chế. Công nghệ hay sản phẩm thủ công chỉ là phương tiện. Điều cần tính tiếp là người dân có sử dụng được lâu dài hay không, các hoạt động trải nghiệm có được duy trì hay không. Đó là câu hỏi với nhiều sáng kiến sau khi hết thời gian được hỗ trợ.

Để sáng kiến xanh đi xa hơn

Anh Khoa, sinh viên Trường Đại học Bách khoa TP.HCM, thành viên sáng lập dự án "Horizon" cho biết, nhóm muốn đem kiến thức từ giảng đường đến giải quyết khó khăn của người dân. Chuyến đi Cồn Hô khiến Khoa hiểu rõ hơn những vất vả trong việc canh nguồn nước, nhất là khi xâm nhập mặn có thể ảnh hưởng trực tiếp đến cây trồng và sinh kế. Một hệ thống cảm biến sẽ không có nhiều ý nghĩa nếu chỉ hoạt động tốt trong phòng thí nghiệm mà bà con không thể sử dụng.

"Trước đây, chúng em học về cảm biến, dữ liệu và các hệ thống kết nối chủ yếu qua bài giảng, bài tập. Nhưng khi đến Cồn Hô, nhìn thấy những khó khăn mà người dân đang đối mặt, chúng em hiểu rõ hơn kiến thức của mình có thể được sử dụng vào việc gì. Nhóm mong muốn đưa hệ thống quan trắc đầu tiên đến vùng, giúp bà con theo dõi nguồn nước thuận tiện hơn, giảm bớt công sức và chủ động bảo vệ cây trồng, sinh kế", Anh Khoa bày tỏ.

Theo Khoa, điều đáng quý là nhóm được tiếp xúc với nhu cầu thật của người dân, từ đó biết mình cần điều chỉnh điều gì. Đối với những sinh viên kỹ thuật, quá trình đưa một thiết bị ra sử dụng ở địa phương cũng là bài học về trách nhiệm với sản phẩm mình làm ra. Để hệ thống có thể tiếp tục hữu ích, nhóm cần hoàn thiện cách vận hành, hướng dẫn sử dụng và tính đến việc duy trì thiết bị sau giai đoạn triển khai ban đầu.

Nhìn rộng hơn từ những dự án như "Horizon" hay "Chuyến đi của rơm", Đoàn Thị Phương Hoa, Phó ban Hợp tác của YNet Việt Nam (Mạng lưới Thanh niên hành động vì khí hậu Việt Nam) nhận xét, thanh niên ngày càng chủ động tìm giải pháp ứng phó với biến đổi khí hậu. Tuy vậy, đi từ ý tưởng đến một hoạt động có thể tồn tại lâu dài ở cộng đồng là chuyện không dễ. Sự nhiệt tình và khả năng tiếp cận công nghệ của người trẻ cần đi cùng kiến thức, cơ hội thực hành, kinh phí và sự hỗ trợ chuyên môn.

Theo Phương Hoa, cần tăng cường kết nối giữa nhà trường, tổ chức thanh niên, cơ quan quản lý, doanh nghiệp và các đối tác phát triển. Khi có người hướng dẫn, có nơi thử nghiệm, có nguồn lực để sửa những điều chưa phù hợp, các nhóm dự án mới có cơ hội duy trì kết quả sau thời gian thí điểm. Cũng từ đó, những mô hình hiệu quả có thể được điều chỉnh để áp dụng ở các địa bàn có điều kiện tương tự, thay vì dừng lại ở một cuộc tổng kết.

"Ứng phó với biến đổi khí hậu là hành trình dài, không thể trông chờ vào một nhóm giải pháp hay một chủ thể riêng lẻ. Điều quan trọng là tạo được mạng lưới hợp tác để người trẻ có thể đóng góp tiếng nói, năng lực và sáng kiến của mình", Phương Hoa nhấn mạnh.

Chiếc đèn báo nước mặn bên bến đò hay tờ giấy làm từ rơm tuy nhỏ bé nhưng đã bắt đầu từ những khó khăn có thật trong đời sống. Điều đáng quý ở những người trẻ là họ chịu khó tìm hiểu, lắng nghe người dân để biết mình có thể giúp được gì. Và từ những việc làm giản dị như thế, ý thức gìn giữ môi trường cũng dần được chia sẻ, tiếp nối trong cộng đồng, nhất là với thế hệ trẻ hôm nay. ■

Cà Mau hỗ trợ xây mới, sửa chữa 16 căn nhà tình nghĩa

Công an tỉnh Cà Mau vừa tổ chức trao quyết định hỗ trợ kinh phí xây mới, sửa chữa 16 căn nhà tình nghĩa cho Mẹ Việt Nam Anh hùng, thân nhân trực tiếp thờ cúng liệt sĩ Công an nhân dân (CAND), thương binh CAND và cán bộ, chiến sĩ có hoàn cảnh khó khăn về nhà ở.

Theo đó, 9 căn nhà được hỗ trợ xây mới với mức 150 triệu đồng/căn; 7 căn được hỗ trợ sửa chữa, mỗi căn 70 triệu đồng. Tổng kinh phí 1,84 tỉ đồng được trích từ Quỹ Nghĩa tình đồng đội, do cán bộ, chiến sĩ trong toàn lực lượng đóng góp.

Tại buổi lễ, Đại tá Lê Tấn Vinh, Phó Bí thư Đảng ủy, Phó Giám đốc Công an tỉnh Cà Mau nhấn mạnh, chăm lo gia đình chính sách, người có công và cán bộ, chiến sĩ khó khăn về nhà ở vừa là trách nhiệm, vừa thể hiện truyền thống nghĩa tình của lực lượng CAND. Đây cũng là dịp tri ân những thế hệ đã hy sinh, cống hiến vì sự nghiệp bảo vệ an ninh, trật tự và cuộc sống bình yên của nhân dân. Ông đề nghị các đơn vị, Công an xã, phường phối hợp với chính quyền địa phương hướng dẫn các gia đình triển khai xây dựng, sửa chữa bảo đảm chất lượng, tiến độ, phấn đấu hoàn thành trước Tết Nguyên đán Đinh Mùi 2027.

Hoạt động góp phần giúp các gia đình ổn định cuộc sống, đồng thời tiếp nối truyền thống "Uống nước nhớ nguồn", tình đồng chí, đồng đội trong lực lượng Công an Cà Mau. **T.M**

THỂ THAO TP.HCM:

Khoa học công nghệ tiếp sức cho khát vọng chinh phục đỉnh cao

● **THU SÂM**

Vừa đảm nhiệm vai trò đăng cai chính Đại hội Thể thao toàn quốc lần thứ X năm 2026, vừa đặt mục tiêu giữ vững vị trí trong nhóm dẫn đầu bảng tổng sắp huy chương, TP.HCM đang tích cực chuẩn bị lực lượng. Đáng chú ý, bên cạnh huấn luyện chuyên môn, thành phố đẩy mạnh ứng dụng khoa học công nghệ, y học thể thao vào chăm sóc sức khỏe, nâng cao thể lực và tối ưu hóa thành tích thi đấu của vận động viên (VĐV).

Khoa học công nghệ đồng hành cùng các đội tuyển

Trở lại vai trò đăng cai chính Đại hội Thể thao toàn quốc sau hai thập kỷ, TP.HCM đứng trước nhiệm vụ kép: Tổ chức thành công đại hội thể thao lớn nhất đất nước, đồng thời khẳng định vị thế của một trong những trung tâm thể thao thành tích cao hàng đầu Việt Nam.

Theo kế hoạch, Đoàn Thể thao TP.HCM dự kiến tham dự Đại hội với 1.885 thành viên, trong đó có 1.453 VĐV và 432 huấn luyện viên (HLV), đăng ký tranh tài 777 nội dung thuộc 46 môn, 63 phân môn. Thành phố đặt mục tiêu phấn đấu giữ vững vị trí trong hai đoàn dẫn đầu toàn Đại hội. Để hiện thực hóa mục tiêu, bên cạnh việc tổ chức tập huấn trong nước và nước ngoài cho các môn trọng điểm, ngành Thể thao TP.HCM đặc biệt chú trọng ứng dụng khoa học công nghệ, y học thể thao vào quá trình đào tạo, huấn luyện.

Theo TS Lý Đại Nghĩa, Giám đốc Trung tâm Huấn luyện và Thi đấu Thể dục thể thao TP.HCM, thời gian qua, dưới sự quan tâm của lãnh đạo Sở VHTT TP.HCM, Phòng Khoa học và Y học thể thao thuộc Trung tâm đã tích cực đồng hành cùng các đội tuyển, trực tiếp hỗ trợ công tác huấn luyện và chăm sóc sức khỏe VĐV. Đội ngũ này tham gia nhiều nhiệm vụ như đánh giá thể lực, xây dựng phương án huấn luyện phù hợp, phòng ngừa và điều trị chấn thương, hỗ trợ phục hồi sau tập luyện, tư vấn dinh dưỡng và theo dõi sức khỏe, giúp VĐV duy trì thể trạng tốt và đạt phong độ cao khi bước vào thi đấu.

TS Lý Đại Nghĩa cho rằng, trong bối cảnh khoa học công nghệ, chuyển đổi số và trí tuệ nhân tạo ngày càng phát triển, thể thao thành tích cao cần chủ động ứng dụng những thành tựu mới vào thực tiễn huấn luyện. "Quan điểm của thể thao TP.HCM là đẩy mạnh ứng dụng khoa học công nghệ và y học thể thao nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả huấn luyện, tối ưu hóa thành tích thi đấu. Thành tích tại Đại hội Thể thao toàn quốc lần thứ X và những giải đấu quan trọng tiếp theo sẽ là một trong những thước đo hiệu quả của quá trình này", TS Lý Đại Nghĩa chia sẻ.

Theo ông Nghĩa, điều quan trọng là từng bước chuyển từ phương thức huấn luyện dựa chủ yếu vào kinh nghiệm sang kết hợp kinh nghiệm của HLV với các căn cứ khoa học và dữ liệu thực tế. Mỗi VĐV có đặc điểm thể chất, khả năng thích nghi và nhu cầu phục hồi khác nhau, vì vậy cần được theo dõi, đánh giá và hỗ trợ phù hợp.

Thông qua các phương pháp đánh giá thể lực, sức bền, tốc độ và khả năng phục hồi, đội ngũ chuyên môn có thể nhận diện những thay đổi về thể trạng, từ đó điều chỉnh giáo án, khối lượng và cường độ tập luyện. Việc ứng dụng khoa học cũng góp phần phát hiện sớm nguy cơ quá tải, hạn chế chấn thương và nâng cao hiệu quả chuẩn bị chuyên môn. Đáng chú ý, Phòng Khoa học và Y học thể thao không chỉ thực hiện nhiệm vụ nghiên cứu mà còn trực tiếp tham gia huấn luyện thể lực, kiểm tra thể trạng, hỗ trợ xây dựng và điều chỉnh chương trình tập luyện theo đặc điểm từng môn, từng VĐV.

Chuẩn bị cho Đại hội lần này, Trung tâm đã huy động 16 bác sĩ, nghiên cứu viên, đồng thời tăng cường khoảng 10 - 12 bác sĩ, chuyên gia từ Chi hội Y học Thể thao TP.HCM trên cơ sở hợp tác chuyên môn. Sự phối hợp này giúp mở rộng khả năng chăm sóc, tư vấn và hỗ trợ các đội tuyển trong giai đoạn tập luyện có cường độ cao. Theo TS Lý Đại Nghĩa, mục tiêu cuối cùng của việc ứng dụng khoa học không chỉ là nâng cao thành tích tại một kỳ Đại hội mà còn góp phần bảo vệ sức khỏe, kéo dài tuổi nghề và giúp VĐV duy trì phong độ ổn định, tạo nền tảng để thể thao TP.HCM hướng tới những đấu trường lớn.

Chăm sóc giấc ngủ, nâng cao hiệu quả phục hồi và thi đấu

Một điểm mới đáng chú ý trong công tác chuẩn bị lực lượng của thể thao TP.HCM là việc ứng dụng y học giấc ngủ để nâng cao chất lượng chăm sóc VĐV và HLV.

Nếu như trước đây, công tác huấn luyện thường tập trung nhiều vào thể lực, kỹ thuật và chiến thuật, thì hiện nay những yếu tố liên quan đến dinh dưỡng, tâm lý và khả năng phục hồi ngày càng được quan tâm. Trong đó, giấc ngủ được nhìn nhận là một thành tố quan trọng, có ảnh hưởng trực tiếp đến sức khỏe và hiệu suất vận động. Phân tích vấn đề này, TS Lý Đại Nghĩa cho rằng, với mỗi người bình thường, giấc ngủ đã có vai trò thiết yếu, đối với VĐV thể thao thành tích cao ý nghĩa ấy càng đặc biệt quan trọng. Giấc ngủ chất lượng giúp cơ thể phục hồi sau những buổi tập nặng, duy trì sự tập trung, ổn định tâm lý và góp phần hạn chế nguy cơ chấn thương.

Việc ứng dụng khoa học công nghệ không chỉ giúp vận động viên của TP.HCM nâng cao thành tích thi đấu mà còn giúp kéo dài tuổi nghề, tăng cường sức khỏe

Đặc biệt, trước những giải đấu lớn như Đại hội Thể thao toàn quốc, áp lực thành tích, tâm lý thi đấu và cường độ tập luyện có thể ảnh hưởng đến chất lượng nghỉ ngơi của VĐV. Không chỉ người trực tiếp thi đấu, các HLV cũng phải chịu áp lực trong quá trình xây dựng chiến thuật và chuẩn bị lực lượng. Từ thực tế đó, Trung tâm Huấn luyện và Thi đấu Thể dục thể thao TP.HCM đã triển khai nghiên cứu, ứng dụng các giải pháp chăm sóc giấc ngủ cho VĐV, HLV, hướng tới nâng cao hiệu quả phục hồi và bảo đảm trạng thái thể chất, tinh thần tốt nhất trước những cuộc tranh tài.

Theo TS Lý Đại Nghĩa, chương trình được xây dựng theo ba giai đoạn. Giai đoạn đầu tập trung tầm soát, đánh giá chất lượng giấc ngủ của VĐV, HLV. Trên cơ sở kết quả thu thập, những trường hợp có dấu hiệu bất thường sẽ được tư vấn, thăm khám chuyên sâu. Giai đoạn tiếp theo là hướng dẫn các biện pháp vệ sinh, chăm sóc giấc ngủ phù hợp, giúp từng cá nhân chủ động điều chỉnh thói quen nghỉ ngơi và phục hồi. "Không chỉ VĐV mà các HLV cũng có thể gặp tình trạng căng thẳng trước những giải đấu lớn. Vì vậy, chúng tôi triển khai nghiên cứu, chăm sóc giấc ngủ cho cả hai lực lượng, từ tầm soát, đánh giá đến tư vấn chuyên sâu và hướng dẫn thực hành, nhằm phục vụ tốt hơn cho sức khỏe, tập luyện và thi đấu", TS Lý Đại Nghĩa cho biết.

Để triển khai hướng đi này, Trung tâm đã ký kết hợp tác với Hội Y học Giấc ngủ Việt Nam, hướng tới ứng dụng các kết quả nghiên cứu và phương pháp chuyên môn vào công tác đào tạo, huấn luyện thể thao thành tích cao. Song song với chăm sóc giấc ngủ, công tác phòng ngừa, điều trị và phục hồi chấn thương tiếp tục được đặc biệt quan tâm. Đối với VĐV đỉnh cao, chấn thương không chỉ ảnh hưởng đến kết quả của một giải đấu mà còn có thể làm gián đoạn quá trình huấn luyện, tác động lâu dài đến sự nghiệp thi đấu.

Vì vậy, y học thể thao không chỉ dừng lại ở việc hỗ trợ điều trị khi VĐV gặp chấn thương, mà còn hướng đến phát hiện sớm nguy cơ, xây dựng phương án phục hồi phù hợp và hạn chế khả năng tái chấn thương. Việc kết hợp giữa huấn luyện thể lực, theo dõi sức khỏe, dinh dưỡng, tâm lý và giấc ngủ cho thấy cách tiếp cận ngày càng toàn diện trong công tác chuẩn bị lực lượng của thể thao TP.HCM. Thay vì chỉ chú trọng nâng cao cường độ tập luyện, ngành Thể thao thành phố hướng đến tối ưu hóa hiệu quả huấn luyện trên cơ sở cân bằng giữa vận động, nghỉ ngơi và phục hồi.

Đại hội Thể thao toàn quốc lần thứ X là cơ hội để thể thao TP.HCM đánh giá hiệu quả công tác đào tạo, huấn luyện và ứng dụng khoa học công nghệ trong thực tiễn. Với sự chuẩn bị chu đáo về lực lượng, sự đồng hành của đội ngũ chuyên gia cùng định hướng lấy VĐV làm trung tâm, thành phố đang hướng tới những thành tích tốt tại Đại hội. Quan trọng hơn, những kinh nghiệm và kết quả tích lũy được sẽ góp phần tạo dựng nền tảng phát triển lâu dài, để khoa học công nghệ thực sự trở thành động lực nâng cao chất lượng thể thao thành tích cao, tiếp sức cho các thế hệ VĐV tự tin chinh phục những đỉnh cao mới. ■

Đội tuyển Việt Nam làm mới lực lượng

● LÊ HOÀN

Việc HLV Kim Sang-sik sẽ trao cơ hội cho nhiều gương mặt mới trong đợt tập trung FIFA Days tháng 11, cho thấy đội tuyển Việt Nam đang từng bước hướng đến sự thay đổi trong cách xây dựng lực lượng. Sau những giải đấu mà bộ khung quen thuộc đóng vai trò chủ đạo, đã đến lúc nhà cầm quân người Hàn Quốc mạnh dạn mở rộng phạm vi tuyển chọn, tạo thêm cơ hội cho những cầu thủ trẻ và các nhân tố đang có phong độ tốt tại V.League. Đây không chỉ là giải pháp nhằm làm mới đội hình, mà còn là yêu cầu cần thiết để chuẩn bị cho mục tiêu dài hạn tại VCK Asian Cup 2027.

Cơ hội để làm mới đội tuyển

Một trong những yếu tố thuận lợi cho kế hoạch chuẩn bị của đội tuyển Việt Nam là VCK Asian Cup 2027 đã dời lịch đến cuối năm 2027. Điều này giúp thầy trò HLV Kim Sang-sik có thêm gần 1 năm để rà soát nhân sự, thử nghiệm chiến thuật và xây dựng bộ khung phù hợp. Thay vì vội vàng chốt đội hình dựa trên những gương mặt đã thành danh, Ban huấn luyện có thể tận dụng khoảng thời gian này để đánh giá toàn diện hơn năng lực của các cầu thủ đang thi đấu trong nước.

Danh sách tập trung lần này cho thấy nhà cầm quân người Hàn Quốc đang dành sự quan tâm nhiều hơn cho những cầu thủ trẻ và nhân tố mới. Lê Phát, Lý Đức, Quốc Cường hay Minh Phúc là những cái tên đáng chú ý, đại diện cho lớp cầu thủ có cơ hội tiếp cận môi trường thi đấu ở cấp độ ĐTQG. Việc được triệu tập không đồng nghĩa lập tức trở thành lựa chọn thường xuyên, nhưng đây là bước khởi đầu quan trọng để họ tích lũy kinh nghiệm, làm quen với yêu cầu chuyên môn và chứng minh khả năng cạnh tranh.

Bên cạnh các gương mặt trẻ, sự xuất hiện của Ngọc Sơn hay Đăng Dương, Nhật Nam và Đức Anh được gọi bổ sung cũng cho thấy cánh cửa đội tuyển không chỉ dành cho những cầu thủ đã được chú ý từ các cấp độ trẻ. Phong độ tại V.League có thể trở thành cơ sở quan trọng để một cầu thủ được trao cơ hội, bất kể trước đó họ có thường xuyên xuất hiện trong các đợt tập trung hay không. Trong khi đó, tiền đạo nhập tịch Olaha Mạnh Đức mang đến thêm phương án cho hàng công, nơi đội tuyển luôn cần sự đa dạng về khả năng tiếp cận khung thành, sức mạnh tranh chấp và cách tổ chức tấn công.

Điểm đáng chú ý là đợt tập trung này không có sự góp mặt của nhiều gương mặt từng giữ vai trò quan trọng như Quang Hải, Hoàng Đức, Việt Anh, Xuân Mạnh hay Thành Long. Mỗi trường hợp có nguyên nhân riêng, nhưng sự vắng mặt của họ tạo ra khoảng trống để Ban huấn luyện thử nghiệm những phương án khác. Đây cũng là phép thử cần thiết đối với năng lực tổ chức của đội tuyển, bởi một tập thể có tham vọng cạnh tranh ở châu lục không thể chỉ vận hành hiệu quả khi có đầy đủ những trụ cột.

Người hâm mộ kỳ vọng đội tuyển Việt Nam sẽ có một sức sống mới từ các cầu thủ trẻ và nhân tố mới tại loạt trận FIFA Days tháng 11.2026 Ảnh: VFF

Khi đối thủ ngày càng nghiên cứu kỹ lối chơi của Việt Nam, Ban huấn luyện cần có thêm những phương án triển khai bóng, tổ chức tấn công và kiểm soát tuyến giữa. Những cầu thủ mới được trao cơ hội chính là nguồn bổ sung để tạo ra sự linh hoạt, giúp đội tuyển không rơi vào tình trạng bị động khi thiếu vắng nhân sự chủ chốt.

Hai trận đấu với Đài Bắc Trung Hoa và Kyrgyzstan tại Casper Cup 2026 mang ý nghĩa nhiều hơn những cuộc thử nghiệm thông thường. Đây là cơ hội để HLV Kim Sang-sik kiểm chứng khả năng hòa nhập của các tân binh, đánh giá mức độ đáp ứng yêu cầu chiến thuật và quan sát bản lĩnh của họ trước những đối thủ có phong cách thi đấu khác nhau. Những cầu thủ trẻ có thể cần thêm thời gian để thích nghi, nhưng thông qua các trận đấu quốc tế, Ban huấn luyện sẽ có cơ sở thực tế để xác định ai đủ khả năng tiến xa hơn trong kế hoạch nhân sự.

Không phải thay thế, mà là tạo ra cạnh tranh

Mở rộng cánh cửa ĐTQG không có nghĩa là phủ nhận vai trò của những cầu thủ đã khẳng định được vị trí. Ngược lại, sự hiện diện của các trụ cột vẫn rất cần thiết trong quá trình xây dựng một tập thể có tính ổn định. Patrik Lê Giang, Thành Chung, Hai Long hay Đình Bắc tiếp tục là những lựa chọn quan trọng. Họ không chỉ đóng góp về chuyên môn mà còn có thể giúp các cầu thủ mới hòa nhập với môi trường đội tuyển, nơi áp lực và yêu cầu thi đấu luôn cao hơn so với cấp CLB.

Điều HLV Kim Sang-sik cần hướng đến không phải là thay thế những cầu thủ cũ bằng một thế hệ mới trong thời gian ngắn, mà là tạo ra sự cạnh tranh thực chất giữa các vị trí. Một cầu thủ từng là lựa chọn hàng đầu vẫn phải duy trì phong độ để bảo vệ vị trí của mình. Ngược lại, những gương mặt mới cần chứng minh năng lực bằng màn trình diễn cụ thể, thay vì chỉ trông chờ vào cơ hội được triệu tập. Khi mọi vị trí đều có sự cạnh tranh, chất lượng tập luyện và thi đấu của toàn đội sẽ được nâng lên.

Đây cũng là cách để đội tuyển hạn chế tình trạng phụ thuộc vào một nhóm cầu thủ nhất định. Trong một giải đấu kéo dài, lịch thi đấu dày đặc và cường độ vận động cao có thể khiến chấn thương hoặc quá tải trở thành vấn đề khó tránh khỏi. Nếu không có những phương án thay thế tương xứng, đội tuyển rất dễ bị ảnh hưởng khi một vài trụ cột không thể ra sân. Ngược lại, một lực lượng có chiều sâu sẽ giúp Ban huấn luyện chủ động hơn trong việc xoay tua, điều chỉnh chiến thuật và duy trì chất lượng đội hình.

Một vấn đề khác mà Ban huấn luyện cần quan tâm là duy trì sự cân bằng giữa kinh nghiệm và sức trẻ. Những cầu thủ giàu kinh nghiệm có thể mang lại sự chắc chắn, khả năng xử lý tình huống và bản lĩnh ở những thời điểm quyết định. Trong khi đó, lớp cầu thủ mới thường có lợi thế về thể lực, tốc độ và khát khao thể hiện. Kết hợp tốt hai nhóm nhân sự sẽ giúp đội tuyển có thêm sức sống, thay vì rơi vào tình trạng phụ thuộc vào một thế hệ cầu thủ.

VCK Asian Cup 2027 vẫn còn khoảng thời gian để chuẩn bị, nhưng việc xây dựng lực lượng không thể chờ đến sát giải mới bắt đầu. HLV Kim Sang-sik cần sớm nhận diện những nhân tố phù hợp, đồng thời duy trì quá trình đánh giá liên tục thông qua các đợt tập trung và giải đấu quốc nội. Những cầu thủ có phong độ tốt cần được trao cơ hội, còn những gương mặt đã khẳng định vị trí phải tiếp tục duy trì sự ổn định. Đó là cách tạo nên một đội tuyển có tính kế thừa, thay vì chỉ dựa vào thành tích và kinh nghiệm của nhóm cầu thủ hiện tại.■

Xác định 2 trận bán kết Giải bóng chuyền VĐQG 2026

Giải bóng chuyền nam VĐQG 2026 đang diễn ra tại Nhà thi đấu Phú Thọ (TP.HCM) đã xác định được hai cặp đấu bán kết sau khi các đội hoàn tất vòng bảng. Theo đó, ĐKVĐ Biên phòng MB - đội đứng đầu bảng xếp hạng sẽ đối đầu LPBank Ninh Bình ở trận bán kết thứ nhất. Đây là cuộc chạm trán giữa hai đội bóng có phong độ và lực lượng đáng chú ý tại giải năm nay. Ở trận bán kết còn lại, Công an TP.HCM sẽ so tài với Thể công Tân Cảng. Cặp đấu này hứa hẹn hấp dẫn khi cả hai đội đều thể hiện quyết tâm cao trong cuộc đua giành vé vào chung kết.

Hai trận bán kết sẽ diễn ra ngày 7.11. Trong khi đó, các đội Đà Nẵng, TP.HCM, Hà Nội và Sanest Khánh Hòa sẽ tiếp tục tranh tài ở nhóm phân hạng từ 5 - 8. **L.H**

Tuyển bóng bàn dự giải Đông Nam Á

Đội tuyển bóng bàn Việt Nam đang tập huấn tại Trung tâm Huấn luyện VĐV cấp cao quốc gia (Hà Nội), chuẩn bị tham dự Giải vô địch Đông Nam Á 2026, diễn ra tại Malaysia từ ngày 9 - 15.11. Liên đoàn Bóng bàn Việt Nam treo thưởng 50 triệu đồng cho mỗi HCV, 30 triệu đồng cho HCB và 20 triệu đồng cho HCĐ. Đội tuyển tham dự với 10 tay vợt gồm: Đinh Anh Hoàng, Đoàn Bá Tuấn Anh, Nguyễn Anh Tú, Lê Đình Đức, Bùi Thế Nghĩa (nam); Trần Mai Ngọc, Lâm Thu Cúc, Nguyễn Thị Nga, Mai Hoàng Mỹ Trang và Hoàng Trà My (nữ).

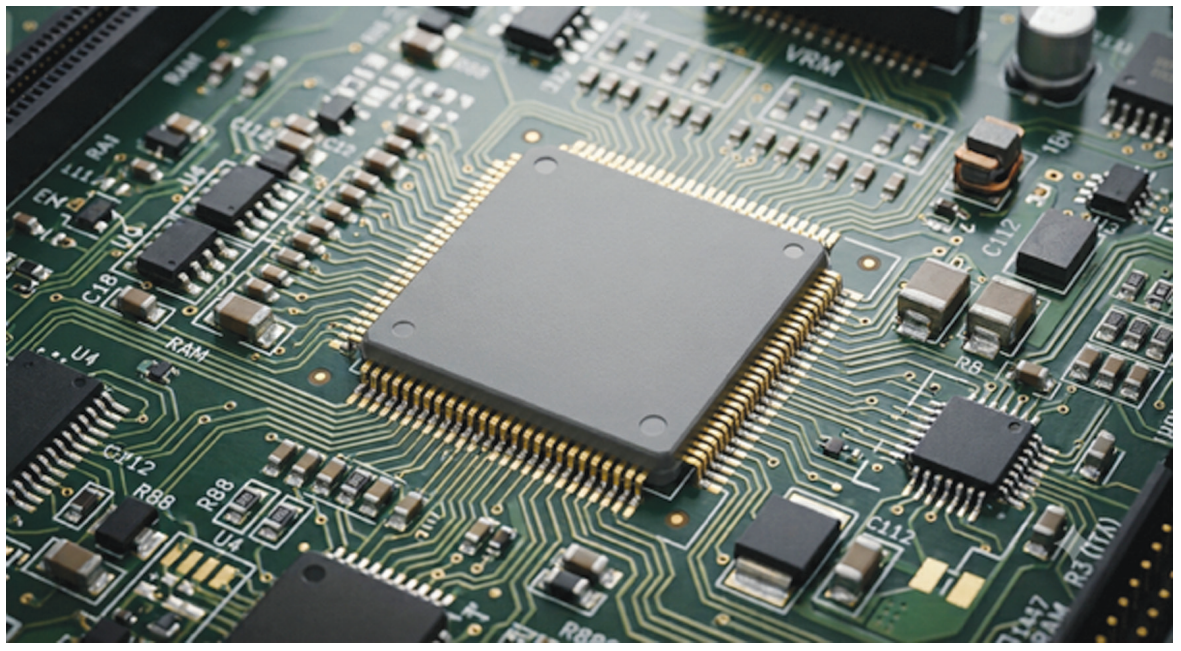
Thách thức lớn của đội tuyển là sự vắng mặt của Nguyễn Khoa Diệu Khánh do chấn thương. Cách đây hai năm, tay vợt này từng giành HCV đơn nữ, góp phần giúp Việt Nam có 1 HCV và 3 HCB. Việc thiếu vắng nhà vô địch khiến mục tiêu tranh chấp thứ hạng cao năm nay thêm khó khăn. **H.L**

● Phó Tổng Biên tập: **PHAN THANH NAM - NGUYỄN VĂN MƯỜI**
● **TÒA SOẠN - TRỊ SỰ VÀ PHÁT HÀNH:**
Số 141 Nguyễn Thái Học, phường Ô Chợ Dừa, TP Hà Nội - ĐT: 024.37265564 - E.mail: baovanhoa@fpt.vn
● **GPXB:** Số 37/GP-BVHTTDL ngày 6.3.2026 của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch
● **VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM:**
170 Nguyễn Đình Chiểu, phường Xuân Hòa, TP.HCM - ĐT/FAX: 028. 38230890 - 39100922
● **TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TỈNH KHÁNH HÒA:**
211 Thống Nhất, phường Tây Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa; ĐT: 0258. 3825008
● **TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TP ĐÀ NẴNG:**
12 Trương Hán Siêu, phường An Hải, TP Đà Nẵng - ĐT: 0236. 3897798
● **Chế bản:** Báo Văn Hóa
● **In tại:** Cty CP In Công đoàn Việt Nam
GIÁ: 5.000đ

Nhu cầu chip nhớ toàn cầu bùng nổ

● HỒNG NHUNG

Sự bùng nổ của trí tuệ nhân tạo (AI) đang tạo ra bước ngoặt cho ngành bán dẫn toàn cầu, thúc đẩy các nhà sản xuất chuyển hướng phát triển những dòng chip tiên tiến có giá trị và biên lợi nhuận cao. Tuy nhiên, cuộc đua khai thác cơ hội từ AI cũng đặt ra thách thức về năng lực sản xuất, chi phí đầu tư và chuỗi cung ứng, buộc doanh nghiệp phải cân bằng giữa tăng trưởng và hiệu quả kinh tế trong dài hạn.

AI đang thúc đẩy nhu cầu chip nhớ tăng mạnh — Ảnh: AI

Làn sóng đầu tư xây dựng hạ tầng AI đang thúc đẩy nhu cầu chip nhớ tăng mạnh, đưa linh kiện này trở thành một trong những yếu tố chi phối thị trường bán dẫn. Cơn sốt đầu tư AI cũng mang lại lợi nhuận khổng lồ cho các tập đoàn công nghệ, tạo cơ hội cho các hãng sản xuất chip nhớ trở thành những người sở hữu khối tài sản lớn. Trên thế giới, thị trường chip nhớ toàn cầu hiện thu hút nhiều tập đoàn bán dẫn, trong đó nổi bật là ba nhà sản xuất chip nhớ lớn nhất thế giới hiện nay đang chạy đua mở rộng nguồn cung. Tập đoàn công nghệ Hàn Quốc Samsung Electronics đã tăng công suất HBM4 và dự báo doanh số bán HBM năm 2026 tăng gấp hơn ba lần năm ngoái. Nhà sản xuất chip nhớ Hàn Quốc SK Hynix vào tháng 9 công bố kế hoạch đầu tư 54,3 nghìn tỉ won (38,3 tỉ USD) để xây dựng nhà máy DRAM tại Yongin và nhà máy NAND tại Cheongju. Các khu sản xuất đầu tiên của hai nhà máy này dự kiến sẽ đi vào hoạt động vào tháng 6.2029.

Bên cạnh đó, nhà sản xuất chip nhớ Mỹ Micron Technology cũng có kế hoạch nâng tổng mức đầu tư tại Mỹ lên hơn 250 tỉ USD vào năm 2035 trong bối cảnh nhu cầu về chip nhớ phục vụ phát triển mạnh mẽ của AI đang tăng vọt. Tại Nhật Bản, nhiều doanh nghiệp công nghệ và bán dẫn có vị thế lâu năm cũng xuất hiện trong chuỗi cung ứng toàn cầu. Sự bùng nổ của AI đã tạo ra thị trường mới cho ngành chip nhớ của nước này.

Theo dự báo thị trường bán dẫn toàn cầu World Semiconductor Trade Statistics (WSTS), doanh thu chip nhớ toàn cầu có thể tăng từ 230 tỉ USD năm 2025 lên gần 804 tỉ USD năm 2026, đạt mức tăng 249,5%. Con số này sẽ tiếp tục tăng lên 1.062 tỉ USD vào năm 2027, đạt mức tăng 32,1%. Quy mô của riêng thị trường chip nhớ trong năm 2026 dự báo sẽ lớn hơn toàn bộ thị trường bán dẫn thế giới năm 2025 (795,6 tỉ USD).

Trên phạm vi toàn cầu, các công ty bán dẫn có kế hoạch đầu tư khoảng 1.000 tỉ USD từ nay đến năm 2030 vào các nhà máy sản xuất chip. Ngoài việc đáp ứng nhu cầu của thị trường, các khoản đầu tư này còn giúp các khu vực tăng cường khả năng chống chịu và bảo đảm tính ổn định của nguồn cung trên toàn bộ chuỗi giá trị ngành bán dẫn.

Trong vài năm qua, các quốc gia đã được khuyến khích tái cấu trúc và khu vực hóa hoạt động sản xuất chất bán dẫn cũng như chuỗi cung ứng theo định hướng chiến lược nhằm tăng cường năng lực sản xuất trong nước và giảm sự phụ thuộc vào các thị trường bên ngoài. Các chính sách ưu đãi tương tự cũng được triển khai tại nhiều thị trường khác, bao gồm châu Âu, Ấn Độ, Nhật Bản, Trung Quốc đại lục, Đông Nam Á, Hàn Quốc và Đài Loan (Trung Quốc). Nhờ đó, nguồn vốn hỗ trợ từ chính phủ đang tạo điều kiện cho các quốc gia trên thế giới xây dựng thêm nhiều nhà máy sản xuất chip ngay trong nước.

Theo dự báo kịch bản cơ sở mới nhất của McKinsey, doanh thu ngành công nghiệp bán dẫn có thể đạt 1.600 tỉ USD vào năm 2030, tăng mạnh so với mức 775 tỉ USD năm 2024. Động lực tăng trưởng đến từ sự xuất hiện của các mô hình điện toán mới, kiến trúc chip chuyên biệt theo từng lĩnh vực ứng dụng, các bộ chip tiên tiến và nhiều công nghệ thế hệ tiếp theo khác. Khi nỗ lực phát triển ngành công nghiệp bán dẫn trên toàn cầu ngày càng được đẩy mạnh, dù xuất phát từ nhu cầu kinh tế hay yêu cầu bảo đảm an ninh quốc gia, ngành này đang đứng trước những thay đổi lớn trong thời gian tới. Các doanh nghiệp trong ngành đang tìm cách thích ứng với hàng loạt thách thức, bao gồm sự thay đổi trong cơ cấu chi phí, những khó khăn về chuỗi cung ứng và logistics, nhu cầu tiêu thụ nguyên vật liệu ngày càng tăng, nguy cơ thiếu hụt nguồn cung nguyên vật liệu trước quy mô mở rộng sản xuất đã được công bố, và tình trạng thiếu hụt nhân lực ở mức cao chưa từng có.

Sự bùng nổ của AI giờ đây đang làm thay đổi cán cân của ngành bán dẫn khi các hãng sản xuất ưu tiên chip AI có lợi nhuận cao. Nhu cầu ngày càng tăng đối với các bộ xử lý đồ họa, chip nhớ băng thông cao và các linh kiện bán dẫn tiên tiến đang thúc đẩy các doanh nghiệp dịch chuyển nguồn lực đầu tư sang những phân khúc có giá trị gia tăng lớn. Xu hướng này không chỉ tạo ra cơ hội tăng trưởng doanh thu và lợi nhuận mà còn làm gia tăng sự cạnh tranh giữa các nhà sản xuất trong cuộc đua phát triển công nghệ chip thế hệ mới. ■

CÂU CHUYỆN VĂN HÓA

Câu chuyện thành công

● THANH TÂM

Việc Hội nghị toàn thể lần thứ 11 của Ủy ban Chương trình ký ức thế giới khu vực châu Á - Thái Bình Dương của UNESCO (MOWCAP) diễn ra tại thủ đô Jakarta, Cộng hòa Indonesia đã xem xét và bỏ phiếu cho "Ma nhai trên núi Non Nước", tỉnh Ninh Bình và "Văn bia phố Hiến", tỉnh Hưng Yên là một sự kiện đầy ý nghĩa vào dịp lần đầu tiên tổ chức Ngày Văn hóa Việt Nam 24.11.

Không phải ngẫu nhiên cả 2 hồ sơ đề cử của Việt Nam đều được 100% phiếu đồng thuận của hội đồng. Di sản tư liệu "Văn bia Phố Hiến" gồm 41 văn bia chữ Hán và chữ Nôm, có niên đại từ thế kỷ XVII đến thế kỷ XX, hiện lưu giữ tại các di tích thuộc Di tích quốc gia đặc biệt Phố Hiến, tỉnh Hưng Yên. Những văn bia này được cộng đồng gìn giữ nguyên trạng qua nhiều thế kỷ, phản ánh lịch sử phát triển của Phố Hiến, một thương cảng quốc tế từng giữ vị trí quan trọng trong hoạt động giao thương tại khu vực châu Á. Những tấm văn bia cổ tại Phố Hiến lưu giữ tư liệu về lịch sử giao thương, văn hóa và đời sống tín ngưỡng của thương cảng quốc tế một thời.

Hình thành từ thế kỷ XVI và đạt thời kỳ cực thịnh vào thế kỷ XVII, Phố Hiến từng là trung tâm văn hóa, thương mại lớn, thu hút thương nhân đến từ Trung Quốc, Nhật Bản, Hà Lan, Bồ Đào Nha và Anh. Không chỉ ghi lại hoạt động giao thương, các văn bia còn phản ánh quá trình giao lưu, tiếp biến văn hóa, sự hòa hợp giữa các tôn giáo, tín ngưỡng trong cộng đồng cư dân người Việt và người nước ngoài. Đáng chú ý, 9 tấm bia tại Văn Miếu Xích Đằng thể hiện truyền thống hiếu học của người Hưng Yên. Một số văn bia còn ghi nhận sự đóng góp của phụ nữ trong đời sống tinh thần, tín ngưỡng tại Phố Hiến. Đây là nguồn tư liệu quan trọng phục vụ nghiên cứu lịch sử đô thị, ngoại giao văn hóa, kinh tế và giao lưu hàng hải trong khu vực châu Á - Thái Bình Dương.

Trong khi đó, Di sản tư liệu "Ma nhai trên núi Non Nước" gồm 43 bản văn khắc trực tiếp trên vách đá tại Di tích lịch sử và danh thắng quốc gia đặc biệt núi Non Nước, tỉnh Ninh Bình. Các bản khắc có niên đại từ thế kỷ XIV đến thế kỷ XX, sử dụng chữ Hán, chữ Nôm và chữ Quốc ngữ. Nội dung gồm nhiều thể loại như ngự bút, bia ký, thơ văn, đề từ do các vị vua, quan lại, danh nhân, nhà văn hóa và nhà thơ lưu lại. Những tác phẩm này được các nghệ nhân khắc trên đá bằng kỹ thuật điêu khắc truyền thống, mang giá trị độc bản, không thể thay thế. Nội dung các bản ma nhai phản ánh lịch sử dựng nước, giữ nước của dân tộc, đồng thời cung cấp tư liệu về sự giao lưu và tiếp biến văn hóa ở Đông Á, đặc biệt là hiện tượng Tam giáo đồng nguyên giữa Phật giáo, Đạo giáo và Nho giáo, kết hợp với tín ngưỡng bản địa Việt Nam. Đáng chú ý, một số bản khắc ghi nhận sự tham gia của phụ nữ trong các hoạt động xã hội, tôn giáo qua nhiều giai đoạn lịch sử, cho thấy những biểu hiện của bình đẳng giới tại Việt Nam từ thời trung đại.

Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa Liên Hợp Quốc (UNESCO) và các chuyên gia quốc tế thường xuyên đánh giá Việt Nam là một "câu chuyện thành công" và là hình mẫu điển hình trong công tác bảo tồn, phát huy giá trị di sản gắn liền với phát triển bền vững. Với việc hai di sản mới được ghi danh, Việt Nam đã sở hữu bộ sưu tập di sản đáng giá gồm 13 di sản tư liệu được UNESCO ghi danh, trong đó có 4 di sản tư liệu thuộc Danh mục thế giới và 9 di sản tư liệu thuộc Danh mục khu vực châu Á - Thái Bình Dương.

Văn hóa nước nhà đang đơm hoa, kết trái. Kết quả này đóng góp vào việc thực hiện mục tiêu tại Nghị quyết số 80-NQ/TW của Bộ Chính trị về phát triển văn hóa Việt Nam, trong đó đặt mục tiêu phấn đấu có thêm 5 di sản văn hóa được UNESCO công nhận, ghi danh đến năm 2030 và 10 di sản đến năm 2045. ■

Cộng hòa Dân chủ Congo đối phó với bệnh dịch kép

Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) cảnh báo dịch tả tại Cộng hòa Dân chủ Congo đang diễn biến đặc biệt nghiêm trọng, với khoảng 1.800 người tử vong và gần 60.000 ca mắc được ghi nhận từ đầu năm nay. Quốc gia Trung Phi này hiện đồng thời phải đối phó với đợt bùng phát dịch Ebola nghiêm trọng nhất từ trước đến nay.

Tổng Giám đốc WHO Tedros Adhanom Ghebreyesus mô tả đây là đợt bùng phát dịch tả tồi tệ nhất tại Cộng hòa Dân chủ Congo trong nhiều thập kỷ. Trước tình hình trên, Tổng Giám đốc WHO nhấn mạnh tầm quan trọng của việc đẩy mạnh chiến dịch tiêm vắc xin phòng Ebola. Theo ông, việc triển khai tiêm chủng có ý nghĩa đặc biệt quan trọng nhằm hạn chế nguy cơ lây lan dịch bệnh trong cộng đồng.

L.YẾN